

Stenografični zapisnik

trinajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 24. februarija 1898.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik ekscelencija baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi članovi razun: Ekscelencija knezoškof dr. Jakob Missia, Viktor Globočnik, Alojzij Loy in baron Friderik Rechbach. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XII. deželnozborske seje dné 21. februarija 1898.
2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
3. Priloga 67. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt za napravo nove okrajne ceste v cestnem okraju Mokronog med Št. Rupertom in Rakovnikom, ki bi delala zvezo z novo delno progo deželne ceste Radna-Mokronog-Velika Loka, z dotičnim načrtom zakona in s protinačrtom, katerega so predložili občinski odborniki in tovariši iz Št. Ruperta.
4. Priloga 68. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve več v Kostanjeviškem cestnem okraju se nahajajočih občinskih cest med okrajne ceste.
5. Priloga 69. Poročilo deželnega odbora o nekaterih izpremembah pri osebnem statusu deželnega knjigovodstva.
6. Priloga 71. Poročilo deželnega odbora gledé pokojninskega štatuta za deželne uradnike.
7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji več obrtnikov sodnega okraja Tržič za dopolnitev § 17. kranjske deželne vodnopravne postave z dné 15. maja 1872, št. 16.
8. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer: o § 3. B (Agrarne razmere).
9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji podpornega društva slušateljev na visoki šoli za zemljedelstvo na Dunaji za podporo.
10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine Slavina za posojilo za šolske namene.

Stenographischer Bericht

der dreizehnten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 24. Februar 1898.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirkscommissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jacob Missia, Victor Globočnik, Alois Loy und Friedrich Freiherr v. Rechbach. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der XII. Landtagsitzung vom 21. Februar 1898.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 67. Bericht des Landesauschusses, mit welchem das Project für die Herstellung einer neuen Bezirksstraße im Straßenbezirke Rassenfuß zwischen St. Ruprecht und Kroisnbach als Anchluss an die neuhergestellte Theilstrecke der Radna-Rassenfuß-Großflader Landesstraße sammt dem einschlägigen Gesetzentwurf nebst einem Gegenprojecte der Gemeindeauschüsse und Genossen von St. Ruprecht vorgelegt wird.
4. Beilage 68. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung mehrerer im Straßenbezirke Landtraß vorkommender Gemeindefstraßen in die Kategorie der Bezirksstraßen.
5. Beilage 69. Bericht des Landesauschusses, betreffend einige Änderungen im Personalstande der Landesbuchhaltung.
6. Beilage 71. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Pensions-Statuten für die Landesbeamten.
7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über die Petition mehrerer Industriellen des Gerichtsbezirkes Neumarkt um Ergänzung des § 17 des krainischen Landeswasserrechtsgesetzes vom 15. Mai 1872, Nr. 16.
8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses, und zwar: über § 3 B (Agrarverhältnisse).
9. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Petition des Unterstützungsvereines für Hörer an der k. k. Hochschule für Bodencultur in Wien um Subvention.
10. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Petition der Gemeinde Slavina um Bewilligung eines Darlehens für Schulzwecke.

11. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah, in sicer:
- Kovačiča Emanuela za podaljšanje umirovljenja;
 - Adamiča Janeza v Ponikvah za podporo za čiščenje požiralnikov v Rašici;
 - občine Črnomelj za deželni prispevek za vodovod;
 - posestnikov vasi Pšenična Polica, občina Cerklje, za podporo za vodovod;
 - vaščanov iz Kala, Štrekljevca in Omote za napravo vodovoda;
 - vaščanov iz Gorenje Oskoršnice za napravo vodovoda;
 - županstva v Št. Juriji pri Šmariji za uravnavo potokov Sevnik, Krokovec in Dobravca;
 - županstva v Slavini za podporo za napravo vodovoda v Slavini, Rakitni, Kočah, Grobiščah in Žejah;
 - županstva v Vrabčah pri Vipavi za napravo vodnjaka v vasi Sela;
 - županstva na Raki za podporo za napravo vodovoda;
 - županstva v Idriji za podporo za napravo vodovoda;
 - vasi Veliki Osilnik, občina Turjak, za podporo za napravo vodnjaka in napajališča.
12. Ustno poročilo finančnega odseka v zadevi nameravanega vodovoda za Ambrus in okolico (k prilogi 28.).
13. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu za preložitev in razširjavo deželne ceste Radna-Mokronog-Velika Loka v skladovnem okraju Mokronoškem med km 17.5 in Mokronogom, z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 63.).
14. Ustno poročilo upravnega odseka glede uvrstitve občinske ceste, ki se v Stari Loki odcepi od deželne ceste Loka-Zelezniki in drži do okrajne ceste Kranj-Loka v vasi sv. Duh, med okrajne ceste (k prilogi 65.).
15. Ustna poročila upravnega odseka o prošnjah, in sicer:
- županstva na Breznici za odobritev neke prepisne izjave;
 - davčne občine Hrenovice-Goriče za izločitev iz davčnega in sodnega okraja Senožškega ter združitve s Postojnskim;
 - županstva na Studencu za uvrstitve okrajne ceste Studenec-Ljubljana med deželne ceste;
 - županste v Dolenjem Logatcu in v Rovtah, da se ne zgradi cesta iz Rakeka v Dolenji Logatec.
16. Volitev štirih udov in štirih namestnikov v pridobninsko deželno komisijo za Kranjsko, potem osem udov in osem namestnikov v prizivno komisijo, ki jo je postaviti za Kranjsko zastran osebne dohodnine (k prilogi 48.).
11. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen, und zwar:
- des Kovačić Emanuel um Verlängerung des Ruhe-zierung;
 - des Adamič Johann in Ponikva um Subvention für die Reinigung der Sauglöcher in der Rašica;
 - der Gemeinde Tschernembl um Bewilligung eines Landesbeitrages für die Wasserleitung;
 - der Inassen von Niederfeld, Gemeinde Zirklach, um Subvention für die Wasserleitung;
 - der Inassen von Kal, Štrekljevec und Omota um Errichtung einer Wasserleitung;
 - der Inassen von Ober-Oskoršnica um Errichtung einer Wasserleitung;
 - des Gemeindeamtes St. Georgen bei St. Marein um Regulierung der Bäche Sevnik, Krokovec und Dobrava;
 - des Gemeindeamtes Slavina um Subvention zur Errichtung einer Wasserleitung in Slavina, Rakitna, Koče, Grobišče und Zeje;
 - des Gemeindeamtes in Vrabče bei Wippach um Subvention zur Errichtung eines Brunnens in der Ortschaft Sela;
 - des Gemeindeamtes in Arch um Subvention für die Errichtung einer Wasserleitung;
 - des Gemeindeamtes in Idria um Subvention für die Errichtung einer Wasserleitung;
 - der Ortschaft Groß-Osilnik, Gemeinde Auersperg, um Subvention behufs Errichtung eines Brunnens und einer Viehtränke.
12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die beabsichtigte Errichtung der Wasserleitung für Ambrus und Umgebung (zur Beilage 28.).
13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Project für die Umlegung und Verbreiterung der Radna-Rassenfuß-Großlacker Landesstraße im Concurrrenzbezirke Rassenfuß zwischen km 17.5 und Rassenfuß sammt dem einschlägigen Gefegentwürfe (zur Beilage 63.).
14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Bischoflack vorkommenden, in Altlack von der Lack-Eisernen Landesstraße abzweigenden und bis zur Krainburg-Lacker Bezirksstraße in der Ortschaft Heiligengeist führenden Gemeindestraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 65.).
15. Mündliche Berichte des Verwaltungsausschusses über Petitionen, und zwar:
- des Gemeindeamtes in Breznitz um Genehmigung einer Umschreibungs-Erklärung;
 - der Steuergemeinde Hrenowitz-Goriče um Ausscheidung aus dem Steuer- und Gerichtsbezirke Senofetsch und Zuweisung zu jenem von Adelsberg;
 - des Gemeindeamtes in Brunnendorf um Einreihung der Bezirksstraße Brunnendorf-Laibach unter die Landesstraßen;
 - der Gemeindeämter in Unterloitsch und Geräuth um Nichtausführung der Straße von Ratel nach Unterloitsch.
16. Wahl von vier Mitgliedern und vier Stellvertretern in die Erwerbsteuer-Landescommission für Krain, dann von acht Mitgliedern und acht Stellvertretern in die für Krain einzusetzende Berufungs-Commission für die Personaleinkommensteuer (zur Beilage 48.).

Začetek seje ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Prolašam sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika XII. deželno-zborske seje dne 21. februarja 1898.

1. Lesung des Protokollses der XII. Landtagsitzung vom 21. Februar 1898.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik XII. seje v nemškem jeziku. — *Lesst das Protokoll der XII. Sitzung in deutscher Sprache.*)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež:

Oglasil sem se k zapisniku, da v imenu kluba, kateremu imam čast načelovati, prijavim njegovo nastopno izjavo:

(bere: — *lesst:*)

„V javnih dunajskih listih, pa tudi v uradnem ljubljanskem časniku se nahaja poročilo o seji deželnega zbora z dne 21. t. m. in v tem poročilu tudi izjava gospoda vladnega zastopnika, katera se med njegovim govorom vsled nastalega splošnega nemira ni natančno razločila, katera se pa, glasom navedenih poročil, da tolmačiti kot žalitev katoliško-narodne stranke, in sicer deloma v obče, deloma pa v oziru na zajedno žaljenega prečastitega člana in sovoditelja katoliško-narodne stranke, gospoda kanonika Kalana, ker se tej stranki predbaciva namen v izzivanje javnih nemirov, potem se pa poniževalno izraža o vsebini govora gospoda poslanca Kalana. V imenu kluba, kateremu imam čast načelovati, prosim gospoda deželnega glavarja, da nam da pojasnilo s tem, da se prečita javno in takoj v tej visoki zbornici uradni stenogram dotičnih izjav, da bode potem klub katoliško-narodne stranke vedel izvajati posledice.“

Deželni glavar:

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Tudi jaz si izprosim dovoljenja, da smem spregovoriti k zapisniku zadnje seje.

Prevzvišeni gospod deželni predsednik je v zadnji seji med drugim izrekel tudi sledeče besede: „Vi ste to rekli, imam priče, da ste to rekli in to

meni kaže tudi, kdo je bil provzročitelj tiste demonstracije, in to je ona stranka, katere voditelj je gospod poslanec kanonik Kalan“. Tudi v uradnem listu je isto besedilo brati. Te besede in poročilo uradnega lista o tem silijo me, da se oglašam k besedi.

Gospod kanonik Kalan je podpredsednik katoliškega političnega društva in tudi osrednjega izvrševalnega odbora katoliško-narodne stranke, katerima odboroma imam sedaj čast načelovati. Umevno je, da te besede gospoda deželnega predsednika morajo vzbuditi v naši stranki ogorčenje, kajti raz mesta cesarskega namestnika izgovorjeno obdolženje, da je stranka, katere sovoditelj je deželni poslanec gospod kanonik Kalan, provzročila one demonstracije, je žaljivo proti stranki, ki pač z mirno vestjo more izrekat, da je vsikdar zakonito in lojalno postopala v vsej svoji politiški preteklosti. V obrambo časti in dobrega imena katoliško-narodne stranke moram vsako sumničenje, da bi naša stranka vedela ali celo provzročila one demonstracije, z vso odločnostjo zavračati (Živahno odobravanje na levi. — *Lebhafter Beifall links.*)

Deželni glavar:

Ustrezajoč želji gospoda poslanca dr. Papeža, prosim gospoda zapisnikarja, da prebere dotični govor, katerega je zahteval gospod poslanec dr. Papež, da se tukaj javno prečita.

Tajnik Pfeifer:

(bere: — *lesst:*)

„C. kr. deželni predsednik ekscelence baron Hein:

Moja naloga, odgovarjati na besede gospoda poslanca kanonika Kalana, ni težka. Kdor prebere to igro, ki se je prepovedala, bo gotovo pripoznal, da ta igra ni biser slovenske literature (Poslanec Kalan: — *Abgeordneter Kalan:* „O tem nimate Vi odločevati!“) Jaz slovensko literaturo bolj poznam in vem, da ta igra ni izborna, ni biser slovenske literature.

Zakaj in odkod pa pride razburjenost gospoda kanonika Kalana?

Razburjenost njegova prihaja zategadelj, ker je bila ta gledališka predstava prepovedana, in ker se na ta način niso prigodile one demonstracije v Vašem društvu, katere so se nameravale, in ta odredba, mislim, da je bila torej pravilna, in zategadelj pride taka razburjenost. (Odobravanje na desni. — *Beifall rechts.*) Da je temu tako, je gospod poslanec Kalan sam pripoznal. (Ugovori na levi. — *Widerspruch links.*) On je rekel — ne vem, ali je res, ali ne — pa on je rekel, da je vzrok onih demonstracij, ki so se prigodile v Zvezdi, bila prepoved (Poslanec Kalan: — *Abgeordneter Kalan:* „Tega nisem rekel!“ Poslanec grof Barbo: *Abgeordneter Graf Barbo:* „Er lügt!“ „Er hat wieder gelogen!“ „Er ist der Lüge ja gewohnt!“ „Lügt wie gedruckt!“) . . . (Velik nemir na levi in klici: — *Große Unruhe rechts und*

Rufe: „Škandal!“ „Grozno!“ . . . „Vi ste to rekli, imam tukaj priče, da ste to rekli, in to meni kaže tudi, kdo je bil provzročitelj tiste demonstracije, in to je ona stranka, katere voditelj je gospod poslanec kanonik Kalan.

Več besed, jaz mislim, da gospod Kalan ni vreden. (Poslanec grof Barbo: Abgeordneter Graf Barbo: „Ausgezeichnet!“ „Wieder einmal abgeführt worden, der Schuft!“ — Velik nemir v središču, na levi in na galeriji. — Große Unruhe im Centrum, links und auf der Gallerie.) (Velikanska razburjenost na levi in klici: — Stürmische Entrüstung links und Rufe: „Škandal!“ „To je grozno!“ — Ropot na galeriji. — Lärm auf der Gallerie.)

C. kr. deželni predsednik ekscelencea baron Hein:

Na izjavo gospoda načelnika katoliško-narodnega kluba in na izjavo gospoda poslanca Povšeta imam sledeče opomniti.

Pred vsem sem razvidel iz stenografskega zapisnika, da v tem zapisniku zadnji stavek mojega govora je tako zapisan:

„Več besed, jaz mislim, da gospod Kalan ni vreden“.

Jaz se dobro spominjam svojega govora in vsakega izraza, katerega sem takrat rabil. Zadnji stavek tega govora se je glasil tako:

„Govor, jaz mislim, gospoda kanonika Kalana več besed ni vreden“.

(Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: To je tudi žaljivo.) To je velik razloček, jaz mislim.

(Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: Je tudi žaljivo.)

Na izjavo gospoda dr. Papeža in gospoda Povšeta moram še opomniti, da druge besede: „To meni kaže tudi, kdo je bil provzročitelj tiste demonstracije in to je ona stranka, katere voditelj je gospod poslanec kanonik Kalan“, — da tiste besede proti katoliško-narodni stranki nikakor niso naperjene bile in obžalujem, da jih je ta častita stranka drugače in sicer napačno tolmačila.

Deželni glavar:

Gospod poslanec kanonik Kalan se je oglasil k besedi.

Poslanec Kalan:

Častita gospoda! Klubu, kateremu se prištevam, svojemu stanu, svojim volilcem in svoji osobni časti sem dolžan, da se oglašim danes pri verifikaciji zapisnika. Stališče naše stranke v zadevi, s katero se pečamo, sta že označila načelnik kluba katoliško-narodne stranke in načelnik katoliško-političnega društva in osrednjega odbora katoliško-narodne stranke. Jaz imam torej varovati v prvi vrsti svojo čast kot poslanec nasproti ekscelenci gospodu deželnemu predsedniku. Glasom stenografskega zapisnika, katerega sem si jaz izpisal in do katerega sem kot poslanec imel pravico, je gospod deželni predsednik končal svoje besede s tem stavkom, ki se je ravnokar prebral: „Več besed, jaz mislim,

da gospod Kalan ni vreden“. Glede teh besed, gospoda moja, katere zanikuje gospod deželni predsednik, da bi jih bil spregovoril, smel bi se jaz pač z večjo pravico sklicevati na to, da jih je naš stenografski urad sprejel v zapisnik, kakor pa se gospod deželni predsednik sklicuje na svoj spomin, vendar pa mu jaz nečem slediti na potu osebnih žalitev in smatram torej stvar kot negotovo in neodločeno ter lojalno vzamem na znanje, kakor da je on res zadnji stavek tako govoril, kakor je danes trdil, (Klici na levi: — Rufe links: „Dobro, dobro!“) in da ni imel namena mene osebno žaliti. Pri tem pa pravim, da je stavek, kakor ga je popravil, še vedno razžaljiv, kajti vsak govor od ljudstva v zbornico izvoljenega poslanca je vreden, da ga vladni zastopnik uvažuje in da se izraža o njem tako, kakor parlamentarnim načinom zadostuje. (Živahno odobravanje na levi in ploskanje in medklici proti desnici na galeriji. — Lebhafter Beifall links und Händeklatschen und gegen die Rechte gerichtete Zwischenrufe auf der Gallerie.) . . .

Poslanec dr. Tavčar:

Galerija mora mirovati. Prosim, gospod deželni glavar! Jaz moram odločno proti temu protestovati, da bi galerija visoko zbornico terorizirala in inzulzirala!

Deželni glavar:

(Pozvoni: — Daß Glockenzeichen gebend:)

Jaz sem že zadnjič opomnil in danes ponavljam, da opravični red deželnega zbora zahteva, da se poslušalci nikakor ne vmešavajo v debate in ne izrekajo ne graje, ne pritrjevanja in da je moja stroga dolžnost, če se kaj takega zgodi, skrbeti za to, da poslušalci ostavijo galerijo. Opozarjam, da se vsi gospodje, ki pridejo na galerijo, s tem podvržejo opravičnemu redu, ki je temu deželnemu zboru zakon.

Poslanec Kalan:

(Nadaljuje: — Fortfahrend:)

Sicer se pa z izjavo, katero je ekscelencea gospod deželni predsednik podal, jaz pač ne morem zadovoljiti, ker je jako pomanjkljiva. On je namreč tudi meni nasproti trdil, da sem jaz rekel, da je prepoved igre „Nemški ne znajo“ bila vzrok demonstracijam v Zvezdi. Jaz se sklicujem na stenografski zapisnik in vse, kar bom citiral, je povzeto iz stenografskega zapisnika in je torej popolnoma neovrgljivo. V odloku, oziroma v rešitvi prošnje krščansko-socijalnega društva pravi gospod deželni predsednik:

(bere: — Itešt:)

„Rešuje dotično prošnjo dne 18. t. m. naznanja se Vam, da se predstavljanje burke: „Nemški ne znajo“, spisal Jakob Alešovec, v smislu gled. zakona 14. novembra 1850, št. 454 drž. zak. prepové, ker bi isto lahko provzročilo politične demonstracije, kar pa ne bi se strinjalo z delokrogom društva, katero ni politično“.

in na te besede, namreč da bi igra v društvu lahko provzročila politične demonstracije, sem jaz rekel doslovno po stenografičnem zapisniku:

(bere: — ličst:)

„... jaz obžalujem, da se je tako nedolžna igra sedaj v Ljubljani prepovedala predstavljati, obžalujem to zlasti zato, ker je odlok ravno tisto provzročil, kar je hotel preprečiti, namreč razburjenost in — da se poslužim tega izraza — politične demonstracije“, —

namreč onega izraza, ki je bil naravnost v odloku naveden, gospod deželni predsednik ekselencja baron Hein pa se je osmelil reči, da sem govoril o političnih demonstracijah v Zvezdi. Jaz torej odločno povdarjam, da je bilo to neresnica in povdarjam to zategadelj, ker se je v ljubljanskem uradnem listu in po uradnem korespondenčnem birô-u tudi v drugih listih pisalo, kakor da bi bil jaz priznal, da je bila prepoved te igre vzrok onim demonstracijam, ki so se prigodile v Zvezdi in se je s tem poštenu slovenski stranki očitalo nekaj, kar ona mora odločno zavračati. (Odobranje na levi in na galeriji. — Beifall links und auf der Gallerie.)

Gospoda, pa še z drugo, bolj žalostno zadevo se mi je pečati ob priliki, ko verifikujemo zapisnik zadnje seje. Vi ste slišali že o vmesnih klicih, katere je mej govorom gospoda deželnega predsednika gospod poslanec grof Barbo na mojo osebo nameril in izgovoril. Ti vmesni klici so značilni za gospoda, ki jih je izrekel in zato je prav, da se pribijejo na steno in zato jih še enkrat ponavljam v tej zbornici po stenografičnem zapisniku. Odstavek se glasi:

(bere: — ličst:)

„Poslanec grof Barbo: — Abgeordneter Graf Barbo: „Er lügt!“ „Er hat wieder gelogen!“ „Er ist der Lüge ja gewohnt!“ „Lügt wie gedruckt!“ . . .“ [Razburjenost na levi in klici: — Entrüstung links und Rufe: „Fej!“ „Škandal!“ —] in na koncu, ko je gospod deželni predsednik sklenil s svojim znanim stavkom: (bere: — ličst:) „Poslanec grof Barbo: — Abgeordneter Graf Barbo: „Ausgezeichnet!“ „Wieder einmal abgeführt worden, der Schuft!“ . . .“ (Ponovljeni razburjeni klici na levi: — Erneuerte entrüstete Rufe links: „Fej!“, „Škandal!“, „To je grozno!“)

Gospoda moja, ako bi jaz hotel po teh vmesnih klicih gospoda poslanca grofa Barbo-ta označiti njega, potem bi gotovo ne mogel rabiti drugačnih izrazov, kakor tacih, da bi bil gospod deželni glavar prisiljen, mene k redu poklicati (Klici na levi: — Rufe links: „Dobro, dobro!“), toda jaz mislim, da glede tako gorostasnih izrazov, ki so povsem nenavadni v olikani družbi in ki bi morali biti nepristopni na mestih, kjer zborujejo možje, ki drže kaj na takt in medsebojno spoštovanje, mi ni treba iskati nobenih besed, da bi kaj takega označil, ker se taki izrazi sami obsojajo in padajo z elementarno silo nazaj na tistega, ki se je tako daleč spozabil, da jih je rabil. (Živahno odobranje na levi. — Lebhafter Beifall links.) Jaz menim torej, da bo gospod deželni glavar varoval čast mojo kot deželnega poslanca. Meni ni samo za svojo osebo, ampak dol-

žan sem svojim volilcem, katere pošteno zastopam v tej zbornici, da to zahtevam in zahtevam toliko bolj, ker jaz v svojem govoru nisem rabil niti enega žaljivega izraza, ampak sem se izražal popolnoma mirno, samo sloneč na stvarih, o katerih sem mislil, da je potrebno, da najdejo zagovornika svojega v tej zbornici.

Gospoda poslanca grofa Barbo-ta pa pozivljem, ako ima kaj čuta poštenja v sebi in ako je lojalen, da se zave svoje dolžnosti in prekliče tukaj javno besede, s katerimi me je razžalil. (Ploskanje na levi in odobranje na galeriji. — Händeklatschen links und Beifall auf der Gallerie.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec kanonik Kalan je konstatiral medklice gospoda poslanca grofa Barbo in da šele danes nanje reflektiram, je vzrok to, ker jih zadnjič nisem slišal, kakor jih sploh vsi poslanci na tej (levi — links) strani niso slišali. Izrečno to konstatujem, da sem jih jaz preslišal in tudi vzvišeni gospod deželni predsednik jih ni slišal — z eno besedo, gospodje poslanci na tej (levi — links) strani jih niso slišali. Ali so jih drugi gospodje poslanci slišali, ali ne, ne vem, pa v stenografičnem zapisniku so ti medklici zabeleženi in gospod poslanec grof Barbo tudi meni nasproti ni tajil, da se jih je poslužil in torej moram jaz najbolj obžalovati, kar je mogoče, da so se rabili taki izrazi, kakoršni se dosedaj v deželnem zboru Kranjskem še niso slišali (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links), hvala Bogu, še niso slišali, ker je v tem oziru naš deželni zbor Kranjski dosedaj res uzoren bil. Samo po sebi je umevno, da se moram poslužiti sredstev, ki služijo v obrambo časti posameznih poslancev in v obrambo ugleda in časti deželnega zbora in zato na podlagi § 36. opravnega reda kličem gospoda poslanca grofa Barbo k redu.

Š. k. Landespräsident Excellenz Freiherr von Hein:

Ich kann nicht umhin, auf die Ausführungen des Herrn Abgeordneten Kalan noch mit ein paar Worten zurückzukommen, vor Allem auf die Worte, die er neuerdings zum Gegenstande seiner Ausführungen gemacht hat, nämlich den Vorwurf „da govor njegov ni vreden več besed“.

Durch die heutigen Bemerkungen sehe ich mich genöthigt, diese Worte etwas mehr zu erläutern.

Ich habe von den Demonstrationen gesprochen, die sich in der Sternallee zugetragen haben und ein Zwischenruf des Abgeordneten Kalan hat es in Abrede gestellt, daß er behauptet hätte, daß das bekannte Verbot eines Lustspieles Ursache dieser Demonstrationen gewesen sei.

Die Tinte auf dem Blatt Papier, auf dem ich mir die Worte des Abgeordneten Kalan notirte, war noch nicht trocken und im selben Momente erfolgte schon die Erklärung von seiner Seite, daß er diese Worte nicht gesprochen hätte.

Mit einem solchen Gegner ist schwer zu polemisieren (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „O Zvezdi jaz nisem rabil nobene besede!“) und des-

wegen habe ich darauf verzichtet, seiner Rede noch weitere Worte zu widmen. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Posebno če nobenega stvarnega razloga niste mogli navesti!“)

Ich werde darauf noch zurückkommen.

Im Übrigen, glaube ich, ist es Sache jedes Redners, zu beurtheilen, wie viele Worte, wie lange er auf eine andere Rede reagiren will. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Posebno, če nobenega stvarnega razloga ni!“)

Heute haben wir eine andere Aufklärung von Seite des Abgeordneten Kalan bekommen.

Die Worte, daß die Demonstrationen in der Sternallee von Seite einer — ich wiederhole es — nicht der „katoliško-narodna stranka“ — Partei inszenirt worden sind — diese Worte hat Abgeordneter Kalan allerdings nach dem Wortlaute des stenographischen Protokollés nicht gebraucht. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Tudi rekel nisem!“) Sie wurden nicht gebraucht, ich habe mich überzeugt. Ich mußte aber, da der Herr Abgeordnete Kalan von politischen Demonstrationen sprach, diese Worte auf die Demonstrationen in der Sternallee beziehen und zwar aus folgenden Gründen. Die Worte des Abgeordneten Kalan haben gelautet:

„Gospoda moja, jaz obžalujem, da se je tako nedolžna igra sedaj v Ljubljani prepovedala predstavljati, obžalujem to zlasti zato, ker je odlok ravno tisto provzročil, kar je hotel preprečiti, namreč razburjenost in — da se poslužim tega izraza — politične demonstracije.“

Dies waren die Worte — politische demonstracije — (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Z ozirom na odlok vladne policije!“)

Warum mußte ich sie auf die Sternallee beziehen?

Erstens einmal, weil mir von anderen politischen Demonstrationen überhaupt nichts bekannt war. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „V odloku ste rekli, da se bojite političnih demonstracij v društvu!“) Heute höre ich, daß diese Demonstrationen in einem Vereine stattgefunden haben sollen. Dafür wird der Verein wahrscheinlich die Consequenzen zu tragen haben.

Damals mußte ich sie auf die Demonstrationen in der Sternallee beziehen, ich konnte sie auf gar nichts Anderes beziehen, weil damals keine anderen Demonstrationen zu meiner Kenntnis gelangt waren. Ich mußte sie umso mehr auf die Sternallee beziehen, weil während der Demonstrationen mir von Seite des Herrn Bürgermeisters die Mittheilung gemacht wurde, daß die Demonstrationen sogleich aufhören würden, wenn dieses Verbot zurückgezogen würde, was ich selbstverständlich abgelehnt habe. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Gospod deželni glavar — prosim besede!“)

Daß mußte ich also auf diese Demonstrationen beziehen, es konnte etwas anderes gar nicht damit gemeint sein.

Da nun, kaum daß ich mir die Worte notirt habe, schon wieder eine Art Rückzug angetreten wurde, so ist es sehr schwer, in solcher Weise zu polemisiren.

Infolge dessen war ich und bin ich der Meinung, daß ich ganz richtig gehandelt habe, wenn ich mich in weitere Ausführungen nicht eingelassen habe.

Deželni glavar:

Gospod poslanec grof Barbo ima besedo.

Abgeordneter Graf Barbo:

Aus Hochachtung vor dem hohen Hause und vor dessen Vorsitzenden, dem Herrn Landeshauptmann nehme ich keinen Anstand, zu erklären, daß ich bedauere, die von dem Herrn Landeshauptmann getadelten Worte so laut gesprochen zu haben, daß sie Eingang in das stenographische Protokoll gefunden haben. Den Ausdruck „Schuft“ habe nicht ich, sondern ein anderer Herr gebraucht. Ich habe den Ausdruck „Lügner“ gebraucht. Ich erkläre hiemit, daß ich dadurch der Partei, welcher der Abgeordnete Kalan angehört, nicht im Mindesten nahe treten wollte.

Ich nehme von meinen Worten nichts zurück und kann auch dem Herrn, welchen sie getroffen haben, persönlich kein Bedauern aussprechen.

Auf die Angriffe des Herrn Kalan werde ich nicht reagiren, da es nach meiner Anschauung und der meiner engeren Gesinnungsgenossen unter meiner Würde als Mann ist, einem Manne zu antworten, welcher wiederholt hier im Hause den Beweis erbracht hat, daß er diesen Ausdruck, welchen ich gebraucht habe, verdient. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Prosim, dokažite!“ — Deželnega glavarja namestnik baron Liechtenberg: — Landeshauptmann = Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg: „Ich bitte ums Wort!“ — Velik nemir. — Große Unruhe.) Ein solcher Mann kann mich nicht beleidigen.

Poslanec Kalan:

Te besede boste dokazali! (Poslanec grof Barbo: — Abgeordneter Graf Barbo: „Er hat es vom Tavčar gehört und der ist nicht zur Ordnung gerufen worden!“) Jaz se bom zagovarjal, le dokažite! Jaz zagovarjam vsako besedo, ki sem jo v deželnem zboru govoril in bom dognal dokaz resnice! Tako se ne govori z deželnim poslancem! Dokažite, če kaj veste, če pa ne veste, recite: „Jaz ne preklíčem“, pa je.

(Deželni glavar pozvoni. — Landeshauptmann gibt das Glockenzeichen.)

Poslanec Kalan:

Če se mene tako osebno žali, mislim, da imam pravico, tudi izrednih sredstev se poslužiti! Naj dokaže grof Barbo, kaj sem jaz naredil! (Poslanec grof Barbo: — Abgeordneter Graf Barbo: „Mit Ihnen habe ich überhaupt nichts zu sprechen!“)

(Deželni glavar zvoni. — Landeshauptmann läutet.)

Poslanec Kalan:

Na vse strani se ima polno ozirov, samo na razžaljenega poslanca ne!

Deželni glavar:

Hotel sem ravno izpregovoriti, ko je gospod poslanec Kalan segel v debato. Jaz moram vnovič jako obžalovati, da je gospod poslanec grof Barbo svoj govor tako končal, da je gospoda poslanca kanonika Kalana še enkrat in — če mogoče — še bolj razžalil, in zato ga moram vnovič prav odločno k redu klicati, kajti on ni samo potrdil, da je gospoda poslanca kanonika Kalana hotel žaliti, ampak je razžaljenje ponavljal na tak način, da mora to gospoda poslanca kanonika Kalana skrajno razžaliti.

Abgeordneter Freiherr von Liechtenberg:

Daß vom Herrn Grafen Barbo nicht gebrauchte Wort stammt von mir und bedauere ich diesen Ausdruck lebhaft. (Bravo rechts.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec župan Hribar se je oglasil k besedi.

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! Popraviti moram nekoliko besede njega ekscelence gospoda deželnega predsednika.

On je namreč dejal, da sem mu jaz med demonstracijo naznanil, če prekličie prepoved, da bo demonstracija prenehala — namreč prepoved, da se ne sme predstavljati igra „Nemški ne znajo“.

Resnici na ljubo konstatujem, da se to ni zgodilo med demonstracijo v „Zvezdi“, temveč da sem v nedeljo dopoldne z mestnega magistrata telefonično poročal visokemu prezidiju, da smatram prepoved, ki je bila izdana glede igre „Nemški ne znajo“, kot skrajno ponesrečen odlok državne policije.

To torej ni bilo med demonstracijo in tudi nisem nikdar rabil besed, da bo demonstracija prenehala, ako se odlok nazaj vzame. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: „Zmiraj lepše!“) Jaz sem govoril z gospodom baronom Rechbachom in sem priporočal, da naj se odlok, ako še ni ekspediran, ne ekspedira, ker sem vedel, da ta prepoved ne more pomirljivo upljivati.

Konstatujem torej to, da nisem med demonstracijo nobenih obljub delal, katerih v imenu demonstrantov, kakor je samo po sebi umevno, tudi delati nisem mogel, glede katerih demonstrantov mi ni drugega preostajalo, kakor samo jih k redu opominjati in gledati, da se red vzdržuje.

Deželni glavar:

Gospod poslanec kanonik Kalan ima besedo.

Poslanec Kalan:

Gospoda! Na izvajanja gospoda grofa Barbo-ta moram le reči, da jih obžalujem, ker svojim besedam čisto nobenih razlogov kot podlage ni postavil. On je rekel, da vzdržuje svoj izrek „Er lügt“, in da to tudi iz stenografičnih zapisnikov dokaže. Zato ga

še enkrat javno pozivljem vpricho vseh gospodov poslancev, da to stori, kajti to je njegova sveta dolžnost, ako hoče kot časten mož, kot plemenit mož, med svetom še kaj veljati. (Odobranje na levi in na galeriji. — Beifall links und auf der Gallerie.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Naznanjam, da je gospod poslanec Globočnik se opravičil, da zaradi boleznih ne more udeležiti se današnje seje. Dalje sta gospoda poslanca Loy in baron Rechbach tudi zaradi boleznih opravičena.

Ravnokar me je gospod cesarski svetnik Murnik opozoril, da je jako nevarno, če stoji v sredini galerije toliko poslušalcev, ker se spodaj že omet drobi in se v dvorano vsiplje. Opozarjam gospode poslušalce na to in odločno zahtevam, da zavzamejo v sredini galerije samo eno vrsto.

(Zgodi se. — Gehört.)

Gospod poslanec dr. Papež se je oglasil k besedi.

Poslanec dr. Papež:

Vsled poslednje izjave grofa Barbo-ta predlagam, da se seja pretrga, da bo klub katoliško-narodne stranke imel svojo sejo.

Deželni glavar:

Prekinem sejo.

(Seja prestane ob 11^{1/2}. uri dopoldne in se zopet nadaljuje ob 12. uri opoldne. — Die Sitzung wird um 11^{1/2} Uhr vormittags unterbrochen und um 12 Uhr mittags wieder aufgenommen.)

Deželni glavar:

(Pozvoni. — Daß Glockenzeichen gebend.)

Seja se nadaljuje. Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež:

Visoka zbornica! Na podlagi posvetovanja kluba katoliško-narodne stranke in v imenu tega kluba izjavljam, da jemlje klub katoliško-narodne stranke pojasnilo gospoda vladnega zastopnika v vednost in da je prepričan, da bo on uplival, da pride lojalno poročilo o uspehu dotične razprave visoke zbornice v uradni list.

Kar se tiče razmerja med gospodoma poslančema kanonikom Kalanom in gospodom poslancem grofom Barbo, je klub stopil med svojim posvetovanjem v razgovor s prečastitimi odposlanci drugih dveh klubov in na podlagi tega razgovora in dogovora se je sklenilo, to stvar izvenparlamentarno poravnati po gotovem izvoljenem načinu.

Deželni glavar:

Preidimo na dnevni red.

3. Priloga 67. **Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt za napravo nove okrajne ceste v cestnem okraju Mokronog med Št. Rupertom in Rakovnikom, ki bi delala zvezo z novo delno progo deželne ceste Radna-Mokronog-Velika Loka, z dotičnim načrtom zakona in s protinačrtom, katerega so predložili občinski odborniki in tovariši iz Št. Ruperta.**

3. Beilage 67. Bericht des Landesauschusses, mit welchem das Project für die Herstellung einer neuen Bezirksstraße im Straßenbezirke Massenfuß zwischen St. Ruprecht und Kroisbach als Anschluss an die neuhergestellte Theilstrecke der Radna-Massenfuß-Großlacker Landesstraße sammt dem einschlägigen Gesetzentwurfe nebst einem Gegenprojecte der Gemeindeauschüsse und Genossen von St. Ruprecht vorgelegt wird.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 68. **Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve več v Kostanjeviškem cestnem okraju se nahajajočih občinskih cest med okrajne ceste.**

4. Beilage 68. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung mehrerer im Straßenbezirke Landstraß vorkommender Gemeindefraßen in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 69. **Poročilo deželnega odbora o nekaterih izpremembah**

pri osebnem statusu deželnega knjigovodstva.

5. Beilage 69. Bericht des Landesauschusses, betreffend einige Änderungen im Personalstande der Landesbuchhaltung.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

6. Priloga 71. **Poročilo deželnega odbora gledé pokojninskega statuta za deželne uradnike.**

6. Beilage 71. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Pensions-Statuten für die Landesbeamten.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Daljna točka je:

7. **Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji več obrtnikov sodnega okraja Tržič za dopolnitev § 17. kranjske deželne vodnopravne postave z dné 15. maja 1872, št. 16.**

7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition mehrerer Industriellen des Gerichtsbezirkes Neumarkt um Ergänzung des § 17 des krainischen Landeswasserrechtsgesetzes vom 15. Mai 1872, Nr. 16.

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! V imenu upravnega odseka poročati mi je o neki peticiji, katera je bila vložena od strani različnih tvrdek v Tržiču kakor tudi od županstva Tržiškega.

Stvar je kratko ta-le. Naš vodnopravni zakon dopušča v §. 17. gotove olajšave za vodne naprave, to se pravi, zakon daje gotove prednosti podvzetnikom, ki hočejo kako vodo napeljati v koristne namene. Te prednosti obstoje v tem, da se dovoli za odvajanje ali dovajanje vode, ki se pri dotični napravi potrebuje, gotova služnost, to se pravi vsak lastnik sveta mora dopustiti, da podvzetnik sme dogotoviti napravo na tujem svetu v ta namen, da se voda napelje do njegove naprave. Zgodi pa se tudi, da mora dotični lastnik podvzetniku odstopiti svet, na katerem naj se naprava izvrši. Torej ustanovljena je v našem vodnopravnem zakonu ekspropriacija, po kateri je mogoče ali priti do kake služnosti, ali pa do lastnine tujega zemljišča.

Prositelji naglašajo sedaj, da je v deželi še veliko vodnih moči, ki se dandanes ne dajo plodno izkoristiti, ki bi se pa, ako bi se dobila zato

primerna podlaga o zakonu, prav dobro dale izkoristiti za električne naprave.

Električna naprava pa neobhodno potrebuje ne samo napravo, kjer je vodna moč, ampak ona potrebuje tudi sredstev, po katerih naj se pridobljena elektrika privodi na tisto mesto, kjer se ima uporabiti. Prosilci zahtevajo, da se za električne naprave, katere voda goni, ustanove ravno tiste prednosti v zakonu, katere dovoljuje § 17. drugim vodnim napravam, to se pravi, tudi taki podvzetniki, ki si hočejo pridobiti elektriko s pomočjo vodne sile, naj bi imeli pravico glede svoje naprave na tujem zemljišču potom eksproprijacije dobiti ali servituto na dotičnem zemljišču, ali pa zemljišče samo kot tako v last. Oni utemljujejo to s tem, da pravijo, da je prav za prav voda glavna moč za dobavo elektrike in da se, če se tako porabi voda, gotovo uporablja koristno, kateri moment je v § 17. vodopravnega zakona naglašen.

Na drugi strani naglašajo prositelji, da duh postave same že govori za nje v tem smislu, namreč, ker se elektrika daje veliko lažje odpeljavati, kakor pa voda. To se pravi, ako hočem elektriko na distanco odpeljati, se to lažje zgodi ali s podzemljskimi kabli, ali pa po stebrih, kakor pa pri vodi, pri kateri je odpeljava draga in komplicirana.

Vse, kar navaja prošnja, je po mnenju upravnega odseka utemeljeno in upravni odsek je popolnoma prepričan, da mora priti enkrat do takega privilegija na korist električnim napravam, katere bo gonila voda. Dvomljivo je samo vprašanje, ali je deželni zbor sploh kompetenten izdati tak zakon, s katerim bi se za električne naprave ustanovila ta prednost. V tem oziru pa se ne bom spuščal v daljša izvajanja. Prosilci sami že navajajo vzroke za to, da je vprašanje glede kompetence dvomljivo. In to je tudi popolnoma resnično, ker se niti v deželnem niti v državnem zakonu ne more dobiti stališča, da bi se smelo reči in trditi, da je dosedanja praksa administrativne oblasti, ki za take električne naprave, če jih tudi voda goni, odreka vsako prednost, neopravičena. Torej ne da se tajiti, da je vprašanje, ali je deželni zbor kompetenten k izdaji dotičnega zakona, jako dvomljivo.

Za upravni odsek je veljalo sledeče kot merilo.

Upravni odsek si je predočeval na eni strani, da se je slična akcija, kakor v našem deželnem zboru, uprizorila tudi v drugih deželnih zborih in pričakovati je torej, da bomo v teku enega leta popolnoma na jasnem o tem, kako je ta akcija v drugih kronovinah izpadla. Ako je dotična akcija izpadla na korist električnim napravam, katere goni voda, potem je čisto gotovo, da se bo že v prihodnjem letu tudi v našem deželnem zboru dal skleniti dotični zakon in napraviti primerna preustrojba deželnega vodopravnega zakona, oziroma sklenila se bo lahko tudi mala novelica k temu zakonu, katera bi tudi popolnoma zadoščala.

Na sklep upravnega odseka uplivala je pa na drugi strani posebno izjava vladnega zastopnika, da vlada pri sedanjih razmerah dotičnega zakonskega načrta, ako bi se že danes sklenil, ne bi mogla priporočati v najvišjo sankcijo. Zategadelj je bil upravni

odsek mnenja, da je najbolje in najpametneje, ako se ta stvar za eno leto odloži, da bomo najprej videli, kako se bo končala akcija v drugih deželnih zborih in da v tem času deželni odbor pred vsem tudi natanko in jasno presodi vprašanje kompetence, kajti to je važno vprašanje in za rešitev tega vprašanja je vsekako treba daljšega premišljevanja in razmotrivanja. Vendar pa je bil upravni odsek mnenja, da bi bilo koristno, ako se visoki deželni zbor že danes z odločnostjo izreče za to, da so električne naprave, katere goni voda, vredne eksproprijacijske pravice ravno tako, kakor vodne naprave v smislu §. 17. sploh.

Zategadelj si usojam staviti sledeči predlog:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželni zbor prizna živo potrebo, da se eksproprijacija dovoli tudi pri električnih napravah, katere voda goni, ter odstopa peticijo CXXXV deželnemu odboru z nalogom, da zadevo presodi in da v bodočem zasedanji stavi primerne nasvete.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

8. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer:

o § 3. B (Agrarne razmere).

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechnungsbereich des Landesausschusses, und zwar:

über § 3 B (Agrarverhältnisse).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! V imenu upravnega odseka imam čast poročati o § 3. letnega poročila točka B, „agrarne razmere“. V obče nima upravni odsek glede teh točk, ki so zabelježene pod tem paragrafom, ničesar omenjati in zato predlagam, da se takoj preide v splošno razpravo.

Deželni glavar:

Želi kdo besede v splošni razpravi.
Gospod poslanec Božič ima besedo.

Poslanec Božič:

Visoka zbornica! Vipavske občine Gradišče, Šturje, Planina, Slap in druge prosile so ob svojem

času pri deželni agrarski komisiji za nadrobno razdelbo svojih ekvivalentnih gozdov na Nanosu, a ker niso ničesar dosegle, obrnile so se potem na deželni zbor s peticijo, da bi se agrarski, odnosno gozdni zakon tako spremenil, da bi bila podrobna razdelba gozdov omogočena. Dasi prosilci niti na jedni niti na drugi strani ničesar niso dosegli, vendar njihove prošnje niso utihnile, in tako so me iste tudi zdaj naprosile, da z živo besedo tukaj zastopam njihove težnje, vsled česar si bom dovolil koncem svojih izvajanj staviti primerno resolucijo, katero priporočam visoki zbornici, da jo sprejme.

Gozdne razmere na Vipavskem so tako žalostne in klaverne, da nikjer ne tako. Krive so temu mnogotere okolnosti, katere bom pozneje v posameznem navajal. Svoj čas, ob času zemljiške odveze bilo je le malo kmetovalcev in boljših zemljiških posestnikov tako srečnih, da se jim je njihovim služnostnim pravicam primeren del gozdov oddelil. Morda se je na ta način dotičnim komisijam delo olajšalo, da se je kar celim vasem ali občinam skupno odstopil gozd, a bilo je to le v korist dotičnim graščinam, ki so morale gozd odstopiti. S tem niso bile samo občine prikrajšane, ker so dobile le pičlo jim odmerjene gozdne deleže, nego tudi zato, ker so dobile te deleže le v najslabših legah, dočim so se najboljši pridržali graščinam.

Po drugi strani bili so dotični posestniki prikrajšani ali opeharjeni tudi s tem, da se jim njihovi deleži niso oddelili individualno, ampak skupno, z naročilom, naj si potem ti posestniki sami odberó gozdne odseke, ali občinske odbore, da s temi skupnimi gozdi gospodarijo. Iz tega izvira vse zlo. Vsi, ki poznamo razmere, vemo, da niti v gozdnih odsekih, niti v občinskih zastopih ni lahko dobiti mož, ki bi imeli voljo in zmožnost pospeševati gozdno gospodarstvo ter je ohraniti na oni stopinji, na kateri je bilo nekdanj. Kriva je temu morda tudi človeška slabost, da so naši gozdi tako nazadovali, kajti v gozdnih odsekih samih nahajajo se ljudje, ki o pravilnem gospodarstvu gozdov niti pojma nimajo, na drugi strani pa tudi taki, ki so svoj posej v osobne namene izkoriščali in ga morebiti tudi drugim izkoriščati dali. V tem pogledu navajam samo jeden slučaj, dasi jih vem mnogo. Znano mi je n. pr., da je nek gozdni odsekovec za ocvrto klobaso in pol litra vina dovolil cel gozd razirati, in to so istine, ki so se mnogokrat ponavljale! Gozd, katerega je prejela občina kot skupno lastnino, bi bil moral ostati poznejšim rodovom nekaj kapital, in le prirastek ali obresti tega kapitala naj bi dotični skupni posestniki uživali. Žal, da se to nikjer ni zgodilo, kajti povsod, zlasti pa na Notranjskem, kjer so mi razmere bolj znane in torej lahko o njih govorim, je stvar tako nazadovala, da se danes o pravilnem gozdnem gospodarstvu niti govoriti ne more. Krivi so temu največ vladni organi sami, okrajni gozdni komisariji, ki vso zadevo puščajo iz vida, ki se za to ne brigajo, da bi se skupni gozdi ohranili, marveč puste odsekovcem proste roke, da jih opustoševajo. Komisijonirali so pač sem ter tje, in tu moram zopet navesti drastičen slučaj. Gozdni komisar je šel n. pr. po jednem delu gozda in zasledil nedostatke in zahteval, naj

se ravno na mestu, kjer je bila vsaka vegetacija nemogoča, gozd zasadi, in posestnike k temu tudi z globami priganjal, na drugi strani pa, kjer je bilo mogoče lepe gozde zasajati in bujno rastoče čuvati, se za opustošenje nič ni brigal. Tako je prišlo do tega, da imamo zdaj povsod velike goličave, in da na Vipavskem, ako se kmalu ne odpomore, čez 10, 15 ali 20 let o gozdih sploh ne bomo mogli več govoriti, ampak bomo imeli le še same goličave in kamenite gmajne. To gotovo ni v intenciji niti agrarske komisije niti gozdnega zakona, in zato treba najti modus, da se kaj takega zabrani. Jaz za svojo osebo priznavam, da sem velik pristaš in prijatelj idealnemu skupnemu oskrbovanju in gospodarstvu z gozdi, ali kakor se v navadnem življenju ideal ne dosega, velja to tudi tukaj gledé gozdov. Človeške slabosti so, kakor sem že preje omenjal, dovedle do tega, da imamo danes tako slabo gozdno gospodarstvo, kajti izkoriščali so gozdove le nekateri posestniki in lastniki srednjih kmetij, dočim drugi od njih niso imeli nobenega užitka. Vsled tega je nastal po dotičnih občinah in vaseh srdit boj gledé gozdnih pravic. V vsaki občini in vasi se nahajata dve stranki, katerih jedna bi rada gozde čezmerno uživala, druga pa čuvala. Jaz mislim, da bi bilo najpametnejše, ako bi vpoštevaje vse to se odločili za manjše zlo, torej za nadrobno razdelbo gozdov. Pri nadrobni razdelbi gozdov smemo računati na to, da bodo morda tri četrtinke posestnikov svoje gozde čuvali in jih bolje kultivirale, dočim bi hotela jedna tretjina ali celo le četrtinka jih devastirati. Na ta način se bo devastiranje najlaglje preprečilo, kajti, ako bi komisar gozde nadzoroval in videl opustošenje, bo takoj vedel, koga prijeti in bo dotičnika z globo prisilil, da škodo popravi. Jaz bi pred vsem, ako je ta izraz dovoljen, grajal postopanje agrarske komisije, ki, ne vem natančno zakaj, vendar pa, kakor sem slišal, iz gozdnopolicijskih in gozdnovarstvenih ozirov nadrobno razdelbo gozdov po Notranjskem zabranjuje. Obžalovati je tudi, da je agrarski zakon pomanjkljiv v tem oziru, da dotični posestniki v tej komisiji nimajo nobenega zastopnika, ki bi varoval njihove koristi, oziroma težnje, katere sem v kratkem obrisu že omenjal, nasproti komisiji in morebiti tudi nasproti dotičnemu gozdnemu izvedencu branil in zagovarjal. Jaz sploh v vsem tem postopanju ne vidim nobenega pravega sistema. Na Vipavskem se je glede razdelbe skupnih gozdov, ne rečem ravno pristransko, vendar enostransko postopalo; tako se je n. pr. vasema Kovk in Gozd dovolila nadrobna razdelba. Te vasi imata svoje gozde pri svojih zemljiščih in jih zdaj porabljata za pašnike, kar bi ne smelo biti. Druge vasi pa imajo po 3, 4 ali celo 5 ur daljave do svojih gozdov, katerih torej ne bodo mogle uničevati s pašo, a ti gozdovi imajo zopet ta nedostatek, da posestniki lesa sploh ne morejo spraviti v kupčijo in da so torej že po legi gozda primorani, te gozdove čuvati le za-se, ali kljubu temu se tu zabranjuje nadrobna razdelba; tako se je zgodilo tudi drugod. Ozirati se je pri razdelbi tudi na krajevne razmere. Senožeški gozdovi ležijo v nižavi in po mojem prepričanju bi ne bilo nobenega povoda iz gozdnopolicijskih ozirov zabranjevati razdelbo teh

gozdov, in vendar se je zabranjevala, kakor bo lahko potrdil gospod tovariš poslanec Zelen. Na drugi strani pa se je dovolila razdelba na severni rebri ob Vresuščici ležečih gozdov; ti gozdovi imajo visoko in nevarno lego; tu bi morali veljati gozdnovarstveni oziri, a vendar se je nadrobna razdelitev dovolila. (Poslanec Zelen: — Abgeordneter Zelen: „Res je!“) Dovolila se je nadalje razdelba gozdov Postojničanom, Otočanom, Cerknčanom, Ložanom, v Danah, v Martinjaku itd., nasproti temu pa se zabranjuje razdelba Logaške „Požganine“. Ta gozd je sploh jedna najžalostnejših prikazni na Kranjskem, kajti tu ne raste družega, kakor robidje in malinovna, ki tako hudo poleze, da je spodaj vsako gozdno pomlajenje preprečeno; in vendar mislim, da niti zakon niti agrarska komisija nimata namena pospeševati ali vsaj zagovarjati in čuvati kulturo robidja in malinovne v naših gozdih. Sploh pa so razmere take, da nikdo ne skrbi za pomlajenje gozdov, niti gozdni komisarji, niti posestniki sami: prvi se za to ne brigajo, drugi pa nimajo potrebnega razuma. Podsajenje in kultiviranje gozdov je torej na Notranjskem neznana stvar; vendar pa hoče agrarna komisija vsako nadrobno razdelbo onemogočiti oziroma paralizirati, ker misli, da je skupnost gozdov jedini pravi lek za njihovo pomlajenje in ohranjenje. Jaz sem nasprotnega mnenja. Nadrobna razdelba gozdov in uredba pravic do užitka gozdov je kolikor toliko ustanovljena že v odveznih listinah, in bodimo odkritosrčni, ako bi temu tudi ne bilo tako, moramo vendar priznati, da bi uredba teh pravic nič manj ne stala, kakor podrobna razdelba sama; in kaj bi se doseglo z uredbo užitnih pravic samih? Čisto nič, kajti baš tisti gozdni odseki in občinski zastopi bodo z gozdi še nadalje ravno tako gospodarili, kakor doslej, in denar, ki bi se potrošil za uredbo pravic, bil bi čisto zavržen. Nasprotno pa se mi usiljuje prepričanje, da taka uredba, ako in kjer bi se izvršila, čisto nič ne bi koristila, kajti napor za individualno razdelbo bodo se pozneje še v obilnejši meri pojavljali, tako, da mora danes ali jutri res priti do nje; troški pa, ki bi se naložili kmetom z uredbo, bili bi za nje jako občutni, kajti znašali bi vsaj polovico tega, kar so gozdni deleži sami vredni.

Končno mi bodi dovoljeno spregovoriti nekoliko besedij gledé agrarskega objekta. Iz poročila deželnega odbora je razvidno, pa tudi sicer vemo zunaj na deželi dobro, da se je že marsikatera vas oglasila za razdelbo skupnih zemljišč ali za uredbo dotičnih užitnih pravic. Iz poročila deželnega odbora posnamem, da je že ogromno število hektarov skupnih zemljišč za razdelbo provociranih, a vprašanje je, kdaj bodo vse te prošnje rešene. Naše agrarsko objekte je tako pičlo, da ležijo nekatere zadeve 10—12 let, predno pridejo v pretres. Nujno potrebno je torej, da se število agrarskega objekta pomnoži. Na drugi strani pa moram omeniti še neko drugo okolnost, in ta je, da naj se pri nameščenju in pomnožitvi tega objekta gleda tudi na to, da bo slovenskega jezika zmožno. Znani so mi slučajji, da dotični gospodje — jaz jim nočem ničesar očitati, vsaj to ni njihova krivda — znano mi je torej, pravim, da dotični gospodje niti jednega slo-

venskega zloga niso mogli izgovoriti. Kakšno je bilo potem njihovo poslovanje s slovenskimi kmeti, si lahko vsak sam misli.

Da ne bom dalje časa tratil, ker je še mnogo dela danes, dovoljujem si priporočati visoki zbornici, da sprejme nastopno resolucijo, ker ravno mislim, da je visoka zbornica iz tega kratkega obrisa posnela, da je nujno potrebno kaj storiti, da se nadrobna razdelba gozdov omogoči, pospeši in olajša. Ta resolucija slóve tako-le:

„Visoki deželni zbor skleni:

I. Glede nadrobnih razdelb skupnih ekvivalentnih gozdov na Notranjskem naj c. kr. deželna komisija za agrarske operacije povsod enakomerno postopa ter da ondot, koder je to iz gozdnogospodarskih ozirov potrebno, dotična dovoljenja za nadrobne razdelbe izdaje, in

II. Da se zemljemersko objekte za agrarske operacije primerno pomnoži ter pri tem na prosilce ozira, ki so slovenskega jezika zmožni.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca Božiča, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resoluciji sta zadosti podprti in sta torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Vzvišeni gospod deželni predsednik ima besedo.

S. k. Landespräsident Excellenz Freiherr von Hein:

Auf die ungemein sachlichen Ausführungen des geehrten Herrn Vorredners, die gewiß sehr interessant waren, will ich nur mit wenigen Bemerkungen zurückkommen und hauptsächlich werde ich die Resolution beharren.

Es wurde der Agrarcommission in der Beurtheilung der einzelnen Fälle eine gewisse Ungleichheit zum Vorwurfe gemacht, eine Art Inconsequenz in der Richtung, daß sie in dem einen Falle so, in dem anderen Falle anders vorgegangen sei, daß sie da eine Theilung bewilligt habe, anderswo aber nicht.

Hierauf möchte ich erwidern, daß alle diese Fälle, eben jeder für sich betrachtet werden müssen. Die Grundsätze, nach welchen die Agrarcommission im Allgemeinen vorgeht, werden wohl stets dieselben sein, sie werden auch immer eingehalten; aber die einzelnen Fälle sind so verschieden, daß wenn man nach diesen Grundsätzen vorgeht, man auch zu verschiedenen Entscheidungen kommen muß; man wird in dem einen Falle die Bewilligung ertheilen, im anderen nicht.

Die Grundsätze, nach denen die Agrarcommission vorgeht — und es werden fast alle Beschlüsse einhellig gefaßt — sind in Kurzem folgende: Eine Theilung kann nur dann bewilligt werden, wenn die Grundfläche, welche auf jeden einzelnen Besitzer entfällt, so groß ist, daß sie einer selbständigen Bewirtschaftung mit Vortheil unterzogen werden kann. Nun kommt es allerdings vor, daß Wälder, deren Theilung beantragt wird, in solcher Lage sich befinden, daß der individuellen Theilung absolut kein Hinderniß entgegen stehen würde; ein

Hindernis ist aber dann sehr oft zu erblicken in der ungeheuern Anzahl der Betheiligten und in der sich hieraus ergebenden Zersplitterung des Grundbesizes, welche zur Folge hätte, daß so kleine Antheile an Waldbesitz den einzelnen Berechtigten zugewiesen werden müßten, daß eine gesunde und vernünftige Bewirtschaftung des Waldes überhaupt unmöglich wäre.

Diese Bewirtschaftung wird umso weniger eine rationelle sein, als in der Regel von Seite der Berechtigten gewünscht wird, daß jedem einzelnen Besitzer nicht ein Antheil, sondern mehrere zugewiesen werden, und zwar je nach der Bonität der einzelnen Abtheilungen des zu theilenden Grundes. Sagen wir, es sind in einem Gemeinschafts-Walde drei Bonitätsklassen enthalten, so geht das Streben der Berechtigten gewöhnlich dahin, daß jeder derselben ein Grundstück in der ersten, eines in der zweiten und eines in der dritten Bonitätsklasse erhält. Die Agrarcommission kann natürlich auf eine solche Zersplitterung umsoweniger eingehen, als ja dann die rationelle Bewirtschaftung des Waldes nicht nur an und für sich unmöglich gemacht, sondern auch durch die zerstreute Lage der einzelnen Besitztheile überhaupt jede Bewirtschaftung sehr erschwert würde. Eine solche Auftheilung hat auch noch den Uebelstand zur Folge, daß unzählige Ausfuhrwege für die Forstproducte eröffnet werden müssen, welche wieder einen bedeutenden Theil des gesammten Grundcomplexes absorbieren.

Ein weiterer Grundsatz, nach welchem die Agrarcommission vorgeht, ist der, daß in gewissen Fällen eine Theilung doch wo möglich hintangehalten werden soll, wo nämlich die Lage des Waldes an und für sich die Bewirtschaftung durch Einzelne kaum mehr rationell erscheinen läßt.

Wenn ich Alles das zusammenfasse, ergeben sich zwei Momente. Erstens die überaus große Anzahl der Berechtigten, und infolge dessen die Zersplitterung in ganz kleine Waldparzellen, die sich zur nachhaltigen Bewirtschaftung nicht eignen, und dann die Lage solcher Wälder, welche eine Bewirtschaftung von Seite des Einzelnen kaum mehr zweckmäßig erscheinen lassen. Der Herr Abgeordnete Božić hat selbst drastische Fälle erzählt, wie die Einzelnen oft mit dem Walde umgehen und für ein Linsengericht den schönsten Wald an Holzhändler und andere Waldschädlinge ausliefern. Einer solchen Gefahr glaubt die Agrarcommission dadurch begegnen zu sollen, daß sie in gewissen Fällen die Theilung verweigert. Im Allgemeinen wird nach den erwähnten Grundsätzen vorgegangen, daß aber dieselben in dem einen Falle zur Anwendung kommen im anderen nicht, glaube ich, so weit mir die einzelnen Fälle bekannt sind, kaum zugestehen zu können.

Ich komme nun auf die Resolution zu sprechen und auf den eigentlichen wunden Punkt des ganzen Agrargegeschäftes, nämlich das langsame Vorschreiten der Operation. Woran liegt die Schuld? In der Mehrzahl der Fälle werden die Operationen durch die ungeheueren Anzahl der Betheiligten erschwert; je mehr Theile gemacht werden sollen, desto langsamer vollzieht sich die Operation. Der zweite Grund, warum die Operationen langsam vorschreiten, ist wie Herr Božić selbst sagt, die geringe Anzahl des geometrischen Personales.

Wovon hängt nun die Vermehrung dieses Personales ab? Vor Allem anderen von jenen Mitteln,

welche der hohe Landtag für die agrarischen Operationen zur Verfügung stellt. Wir sind in dieser Beziehung durch ein Uebereinkommen gebunden, laut dessen der Jahresbetrag, den das Land für die agrarischen Operationen widmet, sich auf 20.000 fl. bezieht, und es können unmöglich mehr Personen angestellt werden, solange dieser Betrag von Seite des Landes nicht erhöht wird. Dabei läßt sich aber auch nicht übersehen, daß selbst bei Erhöhung des Betrages, die sonst sehr wünschenswert wäre, der beabsichtigte Effect doch nicht erreicht würde, weil kaum anzunehmen ist, daß das erforderliche technische Personale überhaupt aufgebracht werden könnte. Es besteht im Allgemeinen in allen Kronländern ein Mangel an solchen Geometern, und dieser macht sich besonders bei uns in Krain schwer fühlbar. Ich kann Sie versichern, daß es eine schwere Aufgabe ist, für Agraroperationen in Krain das geeignete Personale zu finden, weil der weitere Umstand zu Tage tritt, den auch Herr Božić erwähnt hat, daß die Agrartechniker der slovenischen Sprache mächtig sein müssen. Dies ist absolut nothwendig, denn sonst können sie ihre Geschäfte in zufriedenstellender Weise nur sehr schwer erfüllen, und bloß mit Hilfe eines Dolmetsch oder mit Hilfe des Agrarcommissärs, der hie und da Dolmetschdienste zu leisten im Stande ist. Wenn heute der hohe Landtag, der Resolution Božić entsprechend, den Betrag für die Agraroperationen von 20.000 auf 30.000 fl. erhöhen würde, so bekämen wir deshalb nicht einen einzigen Agrartechniker mehr ins Land, weil alle diejenigen, welche der slovenischen Sprache mächtig sind und sich diesem Dienste widmen, bereits engagiert sind, und weil wir sogar schon solche Techniker in den Dienst nehmen müßten, welche der slovenischen Sprache nicht mächtig sind, aber eine andere slavische Sprache verstehen, wodurch ihnen das Verständniß der slovenischen Sprache erleichtert wird. Sie sind zwar der polnischen oder tschechischen Sprache mächtig; aber ein ausreichendes Personale, welches der slovenischen Sprache mächtig wäre, könnten wir absolut nicht finden. Es bliebe also die Erhöhung des Credités auf dem Papier, verausgabt würde er nicht, weil das Personale nicht zur Verfügung steht. Mit diesen Verhältnissen müssen wir rechnen und darauf gefaßt sein, daß die Agraroperationen mindestens noch 30 Jahre fort dauern werden, bevor sie zur Abwicklung gelangen. Das ist eine Thatsache, die ich bereits im vorigen Jahre die Ehre hatte, im hohen Landtage zu erklären, und dieselbe hat sich auch heuer nicht verändert. Die Zahl der angemeldeten Fälle ist noch sehr groß, und die neuen Anmeldungen, die jährlich dazu kommen, übersteigen gewöhnlich die Zahl jener Fälle, welche jährlich absolviert werden. Es ist also noch immer ein Wachsen — ich kann es nicht anders bezeichnen — des Rückstandes von Jahr zu Jahr zu gewärtigen, und eine Abnahme wird erst dann eintreten, wenn die neuen Anmeldungen nicht größer werden, als die Zahl der jährlich absolvierten Fälle, und erst dann ist es möglich, die vorhandenen Fälle successive in Angriff zu nehmen. Ich bemerke weiters, daß nicht nur das Agrarpersonale vermehrt, sondern auch der dritte Localcommissär wieder activiert werden müßte, dessen Stelle momentan nicht besetzt ist, und zwar zunächst deswegen, weil auch für die Agrarcommission kein Beamter zu finden ist, der diesen Posten ausfüllen könnte. Im Status der politischen Behörden ist absolut

niemand vorhanden, den ich für diesen Zweck zur Verfügung stellen könnte, weil es bei den politischen Behörden überhaupt an Nachwuchs fehlt, und die vorhandenen Kräfte den ihnen obliegenden Aufgaben nicht entzogen werden können, da ohnedies schon einzelne Bezirkshauptmannschaften heuer viel schlechter besetzt sind, als in früheren Jahren, was umso mehr zu beklagen ist, als ja die Geschäfte der politischen Behörden von Jahr zu Jahr zunehmen. Aber auch aus den Kreisen der Justizbeamten ist unter den gegenwärtigen Verhältnissen kaum eine Kraft für Agraroperationen zu gewinnen, nachdem, wie ja den Herren bekannt ist, die neue Gerichtsorganisation so viele Vortheile den richterlichen Beamten bietet, daß sie kaum dem Agrargeschäfte sich widmen wollen, und im gegenwärtigen Momente umso weniger, als ja der Justizbeamte, der es mit seiner Carriere im Justizdienste ernst nimmt, sich vor Allem jetzt bemühen muß, in die neuen Justizgesetze sich einzuarbeiten, wenn er überhaupt vorwärts kommen will. Daraus ist es wohl leicht zu erklären, daß ein junger Justizbeamter sich nicht den Agraroperationen zuwenden will, denn er würde dadurch in seinem Fortkommen unendlich gehemmt und wenn die Zeit käme, wo er auf Avancement Anspruch hätte, könnte ihm dieses im Justizdienste nicht gewährt werden, solange er in den neuen Justizgesetzen nicht bewandert wäre. Er müßte unbedingt hinter seinen Collegen zurückstehen, welche in zwischen im Justizdienste sich vollkommen ausgebildet hätten. Das sind die Ursachen und ich bedauere sehr, den sachlichen Ausführungen des Herrn Abgeordneten Božič eben wieder sachliche Ausführungen entgegen stellen zu müssen, welche leider seinen Wünschen kaum eine günstige Perspektive eröffnen.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

Gospod poslanec Božič ima besedo.

Poslanec Božič:

Z zadoščenjem vzamem na znanje izvajanje Njega ekscelence gospoda deželnega predsednika, ki je ob enem tudi predsednik deželni agrarski komisiji. Vsem njegovim nazorom bi se več ali manj prilagodil, le gledé dveh točk ne, in ti sta najglavnejši, gledé katerih sem izrazil svoje želje. Gospod deželni predsednik je namreč navajal kot ovire proti razdelbi preveliko razdrobljenje dotičnih zemljišč, potem pa slabo lego dotičnih gozdov. Jaz sem že prej naglašal, da temu ni tako, in sem navedel slučaje, v katerih se je razdelba v najlepši in, rekel bi, srečni legi se nahajajočih gozdov zabranila, v najslabšem kraju ležečih pa dovolila; in takih slučajev sem navedel mnogo. Kar se tiče razdrobljenja, ne morem pritrđiti ekscelenci gospodu deželnemu predsedniku. Na Kranjskem nimamo tako velikih gozdov, da bi posestniki pri razdelbi mogli dobiti kar cele komplekse, marveč dobijo navadno le po 2, 3 ali 4 orale, le nekateri do 10 ali celo 20 oralov. Toda deleži v obsegu 3, 4 ali 5 oral niso tako majhni, da bi se moralo to imenovati razkosanje. A če bi bilo temu tudi tako, vendar to še ni razlog proti meni, kajti v prvi vrsti je gledati

na to, da se gozdi sploh ohranijo, kajti z velikimi toda opustošenimi gozdnimi parcelami nam ni pomagano. Dokazal sem že preje, da če se v nadrobno razdelbo ne privoli, morajo naši gozdi propasti; to pa zabraniti je glavna naloga dotičnih oblastnij. V tem pogledu se je kazala doslej največja slabost oblastev, kajti na jedni strani so pripuščala, da so gozdi propadali, na drugi strani pa so šikanirala posestnike, da so morali gozde zasajati tudi v takih legah, kjer ni bilo nikakega uspeha pričakovati in kjer ne bo nikdar gozd vzrastel. Zaradi tega bi jaz toplo priporočal Njegovi ekscelenci gospodu deželnemu predsedniku kot predsedniku agrarski komisiji, da blagovoli moja izvajanja pri rešitvi dotičnih prošenj kolikor mogoče uvaževati. Ako bo Njega ekscelenca to nekoliko premišljal, upam, da se bo on in z njim tudi deželna komisija, mojim ugovorom in izvajanjem približal in si jih morda tudi osvojil. Jaz ne naglašam tu svojih osobnih nazorov, ampak izražam želje celih okrajev, ki vsi povdarjajo, da je jedina rešitev obstanka gozdov njihova nadrobna razdelba. Potem pa, ko se bo to zgodilo, naj gozdni organi pazijo na to, da tistim, ki inklinirajo k uničevanju gozdov, to zabranijo s primernimi sredstvi, katerih je vladi na razpolago dovolj. S tem končam. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Dobro!“)

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

Gospod poslanec Kalan ima besedo.

Poslanec Kalan:

Visoki zbor! Usojal bi si opozarjati na neko stvar, katera je po mojem mnenju tudi važna.

Gotovo je, da imajo agrarske operacije v prvi vrsti pred očmi gospodarski napredek, da se v tem oziru stori kolikor mogoče in pospešuje delo, katerega namen je postaviti podlago za blagostanje zemljiških posestnikov. Vendar pa pri agrarskih operacijah menim, da tudi neke druge stvari ni izpustiti iz vida, ki sicer ni toliko v gospodarskem, pač pa v pravnem in kulturno-historičnem oziru važna. Omenjam namreč, da se pri odpravi starih katastralnih listin, map, parcelnih zapisnikov in indikacijskih tabel in pri napravljanju novih teh listin velikokrat zgodi, da se, ko je na primer nova mapa napravljena, na staro ne ozira tako, kakor bi bilo to primerno ne samo zaradi častite starosti njene, ampak tudi zato, ker bi se taka stara listina dostikrat z veliko koristjo dala porabiti v pravnem življenju in je važna tudi za zgodovinoslovca. Za to bi bilo želeti, da so te listine kolikor mogoče dobro ohranjene tudi za poznejše rodove in pa na drugi strani, da so kolikor mogoče javnosti pristopne.

Z ozirom na te kratke razloge stavljam nastopno resolucijo:

„Visoka vlada oziroma deželni odbor se pozivljata, da z ozirom na veliko pravno in gospodarsko-zgodovinsko važnost starih katastralnih listin — map, parcelnih zapisnikov, indikacijskih tabel

— vse potrebno ukreneta: 1) da se te listine ohranijo in 2.) da se spravijo na splošno dostopnem kraju — ali v licealni knjižnici, ali pa v deželnem muzeju.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Kalana, izvolijo ustati.

(Se podpre. — *Wirb unterstützt.*)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — *Niemand meldet sich.*)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Kot poročevalcu upravnega odseka mi ni dana prilika, da bi odgovarjal na razne predloge, ki so se tukaj stavili, ampak izražam se o njih samo kot privatna oseba. Gospod poslanec Božič je svojo resolucijo prav dobro utemeljeval. Jaz ji morem le popolnoma pritrjevati ter priporočam, da bi jo visoka zbornica sprejela. Tudi jaz sem popolnoma tistega prepričanja kakor on, da bi nadrobna razdelba bila velikega pomena za gospodarstvo v dotičnih občinah, kajti ako je skupen svet na posameznike razdeljen in posameznik vé, kaj je njegovega, potem še le dobi ljubezen do dotične parcele in skrbi, da ostane ista v takem stanu, kakoršen je potreben za gospodarstvo in kakor si ga želi z ozirom na svoje potomce. Dokler pa svet ni razdeljen, smatrajo ga ljudje nekako kot tuj svet in človeška slabost je že taka, da bo vsak gledal, da pobere iz njega toliko, kolikor le more, in tu tudi nadzorovalni organi ne morejo toliko pomagati, da bi se devastacija zabranila. Jaz torej le toplo priporočam, da bi se pri prošnjah, ki gredo na podrobno razdelbo, oziralo na krajne razmere ter jim če le mogoče ugodilo.

Glede pristranskega postopanja meni tukaj ni ničesar omeniti, ker je v tem oziru že gospod deželni predsednik navajal svoje pomisleke.

Gledé opazke gospoda poslanca Božiča, da se pomlajevanje ne vrši, mislim, da je to pač nedostatek, ki je bolj krajeven, kajti v tem oziru vidimo, če pogledamo v bližnjo okolico, da se zakon pač strogo izvršuje in da dotični organi svojo dolžnost tako vrše, da je kmetovalcem to mnogokrat jako neprijetno.

Kar se tiče agrarnega objekta, katerega primanjkuje za izvršitev agrarnih operacij, sem popolnoma mnenja, da ga je res premalo, ali na drugi strani pa mislim, da bi se temu pomanjkanju dalo odpomoči le na ta način, če bi se dotična mesta precej dobro dotirala. Le potem, ako so mesta dobro dotirana, je mogoče, da se bodo prošnjiki zanje oglašali, sicer se pa nikdar ne bode dalo doseči zadostno število takega objekta, zlasti tudi zaradi tega ne, ker morajo dotičniki biti zmožni slovenskega jezika. Da tehnikov sploh primanjkuje, je znana stvar, in zato pa je treba taka mesta dobro dotirati, da bodo dotičniki res veselje imeli, posvetiti

se temu studiju in to je tembolj potrebno, ker je pri tem uradu avanzement le majhen. Zato pa je potrebno, da se prvotna mesta primerno plačajo. Priporočam torej, da se resolucija gospoda poslanca Božiča sprejme.

Ravno tako pa bi priporočal, da visoka zbornica sprejme resolucijo, katero je stavil gospod kanonik Kalan, ker se tej želji lahko ustreže in ker se bo lahko doseglo, kar gospod predlagatelj želi.

Deželni glavar:

Najprej bomo glasovali o resolucijah, ki so se stavile od gospodov poslancev Božiča in kanonika Kalana.

Poslanec Hribar:

Prosim, da bi se o resolucijah gospoda poslanca Božiča o vsaki posebej glasovalo.

K II. resoluciji si bodem izprosil besedo.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo I. resoluciji gospoda poslanca Božiča, izvolijo ustati.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

Sprejeta.

K resoluciji II. se je gospod poslanec Hribar oglašil k besedi.

Poslanec Hribar:

K tej resoluciji si dovolim formalno nasvetovati, da se med besedi „operacije“ in „primerno“ vrine dostavek „v okviru kredita, ki je v ta namen na razpolago,“ kajti ako se tako splošno, kakor v resoluciji, pravi, da naj se zemljemersko osebje primerno pomnoži, bi se to ne dalo izpeljati, ako se ne bi poprej sklenila druga pogodba glede vsakoletnega deželnega prispevka. Ta prispevek je določen na 20.000 gld. in ako se morebiti od tega zneska kaj prihrani, bi se dotični prihranek lahko dal porabiti v pomnožitev zemljemerskega objekta. Za resolucijo, kakor je bila stavljena, ne bi mogel glasovati, pač pa bi prosil, da se sprejme v naslednjem besedilu:

„Da se zemljemersko osebje za agrarske operacije v okviru kredita, ki je v ta namen na razpolago, primerno pomnoži, ter pri tem na prosilce ozira, ki so slovenskega jezika zmožni.“

A. k. Landespräsident Excellenz Freiherr v. Hein:

Ich möchte constatieren, daß von einer Ersparung aus dem Credite von 20.000 fl. keine Rede ist, und ich wüßte nicht, wie mehr Agrarbeamtete angestellt werden könnten, da, wie die Herren aus dem Berichte ersehen, von den 20.000 fl. bloß ein Rest von 350 fl. erübrigte, der aber dann auch noch vollkommen aufgebracht wurde für gewisse neue Anschaffungen von Instrumenten. Ja es müßte sogar aus dem Credite pro 1898 noch ein Zuschuß geleistet werden, um die Rechnung des Instrumentenlieferanten vollkommen begleichen zu können. Auf Ersparungen ist also aus dem Credite von 20.000 fl. absolut nicht zu rechnen. Ich kann aber nur wiederholen,

daß selbst, wenn 30.000 fl. eingestellt würden, wir kaum daß geometrische Personale um einen oder zwei Beamten vermehren könnten, weil sich hierfür keine technischen Kräfte finden ließen. Die technischen Abtheilungen der Agrarcommission können überhaupt nur dann erfolgreich arbeiten, wenn sie nach einem gewissen System zusammengesetzt sind, wenn einem Geometer ein Assistent und ein Figurant beigegeben werden kann. Mit der Vermehrung um einen Techniker wäre der Sache nicht gedient; es müßte eine ganze Abtheilung neu errichtet werden. Eine Erhöhung des Credits hätte also für solange, als überhaupt ein Mangel an Technikern sich bemerkbar macht, keine Bedeutung und würde immer nur am Papier bleiben.

Deželni glavar:

Vprašam gospoda poslanca Božiča, ali se strinja s spremembo, ki jo je nasvetoval gospod poslanec župan Hribar.

Poslanec Božič:

Se strinjam.

Deželni glavar:

Glasovalo se bo torej o predlogu gospoda poslanca Božiča, kakor ga je spremenil in ravnoprej prečital gospod poslanec Hribar.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejet.

Sedaj prosim še glasovati o resoluciji gospoda poslanca Kalana in prosim gospode, ki se strinjajo s to resolucijo, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeta.

Prosim gospoda poročevalca, da preide v narobno razpravo.

Poročevalec Lenarčič:

Marg. št. 102. „Zlaganje zemljišč“. Glede te točke mi je omenjati, da se je lansko leto razpravljajal predlog gospoda poslanca pl. Lenkha, ki je šel na to, da se vlada naprosi, naj bi ona načrt zakona za zlaganje zemljišč predložila. Pri tej priliki so se razni nazori naglašali, kako naj se uredi dotični zakon. Izvrševaje dotični sklep se je deželni odbor obrnil do visoke vlade in je pri tisti priliki visoki vladi izročil tudi stenografični zapisnik o razpravah, ki so se pri tej priliki vršile v visoki zbornici. Iz tega stenografičnega zapisnika je bilo posneti, da so se navajali glede zakona o zlaganju zemljišč razni pomisleki od strani gospodov govornikov in visoka vlada je v svojem odgovoru omenjala, da bi se vsem tistim pomislekom, ki so se tukaj navajali, jako težko akomodiral kak deželni zakon. Nekteri teh pomislekov so že v raznih državnih zakonih navedeni oziroma se jim je z dotičnimi paragrafi že v okom prišlo. To je zlasti pomislek, kar se tiče

kvalificirane večine, kajti deželni zakoni, kakor na pr. nižjeavstrijski, imajo že take določbe, da ni nikake nevarnosti, da bi se eventualno napravnika kaka umetna večina, in da bi se tako manjšina preveč terorizirala, le glede jedne točke mi je tukaj opomniti, da visoka vlada neke opazke, katero sem jaz l. l. storil kot poročevalec, ni prav tolmačila in sicer mislim na tisto opazko, ko sem rekel, da se morejo siliti le posestniki tistih parcel, ki so za zlaganje neobhodno potrebne. Moja opazka se je nanašala na to, da se gre tukaj le za nektere parcele manjšine, ki so pa tako pomešane med parcelami večine, da bi se zadnje imenovane ne mogle zlagati in le glede takih parcel naj bi ne bilo mogoče ozirati se na odpor manjšine in le v tem pogledu veljaj sila, da se namreč take parcele tudi proti volji manjšine morejo sprejeti v komasacijo.

Ker je visoka vlada uvidela, da se načrt zakona ne more tako lahko predložiti, ako se hoče ozirati na vse tiste opazke, ki so se tukaj napravile, predlagala je, naj bi se sklicala posebna enketa, pri kateri bi bila prilika dana vsem interesentom, da izrečejo svoje pomisleke. Upravni odsek se je akomodiral temu predlogu in je tudi sklenil nasvetovati, da se skliče enketa v to svrhu, da na podlagi nižjeavstrijskega zakona izdela načrt zakona za našo deželo, katerega bi potem visoka vlada oziroma deželni odbor predložil visoki zbornici v prihodnjem zasedanji v posvetovanje. Ker je pri taki enketi prilika dana, globokeje se spuščati v podrobnosti takega zakona, kakor bi bilo to mogoče v upravnem odseku ob času zasedanja deželnozborskega in ker je tudi obseg zakona velik — zakon šteje namreč približno 140 paragrafov — priporoča torej upravni odsek, da se skliče taka enketa. Pri tej priliki bo tudi mogoče posameznikom, ki se za stvar interesirajo, navesti pomisleke glede onih določb, ki so v nižjeavstrijskem oziroma v drugih obstoječih takih deželnih zakonih nekoliko pomanjkljivi. Glede kvalificirane majoritete sem jaz popolnoma prepričan, da ne bo treba nič premeniti dotične določbe nižjeavstrijskega zakona, ker se glasi določba tako, da odločuje nadpolovična majoriteta, katero pa morata zastopati $\frac{2}{3}$ čistega dohodka od zemljišč. S tem je taka kvalificirana večina dana, da ne bo nikomur mogla biti v kvar in zato mislim, da nam v tem oziru ni treba imeti nobenih pomislekov.

Mi bi torej, kar se tiče zakona samega, čisto lahko sprejeli nižjeavstrijski zakon, prepričan sem pa, da bo enketa zlasti glede provizornega stanja nekatere določbe nižjeavstrijskega zakona še lahko izboljšala in da bomo potem dobili bolj popoln zakon, kakor so vsi zadevni zakoni drugih dežel. Priporočam torej, da se predlog upravnega odseka, ki meri na to, da se skliče enketa, sprejme.

Predlog se glasi:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da skliče v kratkem enketo, ktera bode na podlagi nižjeavstrijskega deželnega zakona izdelala načrt zakona glede zlaganja zemljišč, ter ga predloži visoki zbornici v prihodnjem zasedanji.“

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

Gospod poslanec pl. Lenkh ima besedo.

Abgeordneter von Lenkh:

Hoher Landtag! Ich schließe mich den Anschauungen des Herrn Abgeordneten Lenarčič in causa Commassation auch dieses Jahr vollkommen an.

Er hat alle jene Gefahren hervorgehoben, welche auch mir vor Augen schweben. Trotzdem hege ich für die Zukunft noch einige Hoffnung, daß ein brauchbares, lebensfähiges Gesetz zustande kommt.

Ich hätte es allerdings lieber gesehen, wenn wir schon in dieser Session einen Gesetzentwurf vorgefunden hätten und an die Berathung desselben herantreten wären. Bei den Verhältnissen jedoch, wie sie mir bekannt sind, war dies nicht zu erwarten, nachdem ja doch in dem Berichte, welchen der Landesausschuß an die Regierung erstattet hat, gewisse Bedenken hervorgehoben werden, und darin auch von nicht ganz übereinstimmenden Meinungen gesprochen wird, so daß eine Klärung der divergierenden Anschauungen vielleicht bei einer Enquete leichter möglich ist, als hier im hohen Hause. Ich würde nur wünschen, daß diese Enquete nicht jenes Schicksal ereile, von welchem jene des Jahres 1885 ereilt wurde. Unter dem Vorsitze des früheren Landespräsidenten Baron Winkler wurde nämlich eine Enquete abgehalten, welcher das mährische Commassationsgesetz — den krainischen Verhältnissen angepaßt — zu Grunde gelegt und paragraphenweise berathen wurde. Ein Bericht über diese Enquete hätte im nächsten Landtage, d. i. im Jahre 1886 vorgelegt werden sollen; das ist aber leider nicht geschehen. Dieses Protokoll ist in einer Beresung des Landesausschusses verschwunden. Die Frage selbst aber hat ihre Wiederauferstehung gefeiert wie die Girkregulierung und wenn ein elektrischer Strahl in das landschaftliche Archiv fielen, so würde man noch viele Beschlüsse und Projecte finden, die einer Wiedergeburt harren und eine solche vielleicht auch verdienen.

Nachdem also eine Enquete von Seite des Finanzausschusses beschlossen wurde, und voraussichtlich auch vom hohen Hause genehmigt werden wird, so muß ich mich den Beschlüssen fügen und habe nur den Wunsch, daß bei diesem Anlasse wirklich die Meinung der Sachverständigen zum Ausdruck komme, und daß in der Enquete solche Elemente vertreten sein mögen, die sachkundig und vorurtheilsfrei an die Berathung herantreten. Ich erwarte also vom verehrten Herrn Referenten, daß er die Berufung der Theilnehmer in diesem Sinne veranlassen wird. Weiters würde ich wünschen, daß ein Stenograph dieser Verhandlung beigezogen werde, damit ja keine Mißverständnisse vorkommen, und damit ein den Thatsachen entsprechender Bericht seinerzeit an die Regierung geleitet werden kann. Das ist Alles, was ich in dieser Sache zu bemerken habe.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoki zbor! Jaz bom čisto kratek. Deželni odbor je sklep visokega deželnega zbora prijavil kmetijskemu ministerstvu, katero je potem meseca decembra odgovorilo tako, kakor je gospod poročevalec Lenarčič navajal.

Ker je tedaj bila doba za sklicanje enquete, katero je visoko ministerstvo samo želelo, že prepozna, bo se pa enketa sklicala gotovo takoj po sklepu deželnega zbora in se bo potom c. kr. deželne vlade naprosilo ministerstvo, da odredi čas, kedaj pride dotični dvorni svetnik iz ministerstva v Ljubljano, da se udeleži enquete.

Pri enketi bodo poleg zastopnikov kmetijske družbe zastopani tudi gospod predlagatelj pl. Lenkh, sedanji gospod referent, nekateri člani velikega, srednjega in malega posestva, ker je deželnemu odboru na tem, da se bo visokemu zboru predložil tak zakon, ki bo v resnici imel nado, da bo tudi sprejet.

Stvar je ta, da morajo tukaj varovani biti vsi interesi velikega in malega posestva, ker bi sicer utegnili kmetijskega ljudstva polastiti se velika razburjenost in ravno namen, to odstraniti, je bil povod, da se je visokemu ministerstvu, ko se je naprosilo, da predloži zakonski načrt, predložilo mnenje raznih gospodov poslancev in tudi pomisleki, ki so se navajali.

Zagotavljam častitega gospoda poročevalca, da se bo enketa v kratkem sklicala in tako je upati, da bo deželni odbor na podlagi posvetovanj te enquete mogel v prihodnjem zasedanji visoki zbornici podati dotični zakonski načrt.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Lenarčič:

Ker sta se gospoda predgovornika izrekla za predlog upravnega odseka, omenil bi samo toliko, da sem tudi jaz za to, da pride v dotično enketo tudi stenograf, ki bo imel nalogo beležiti razne misli posameznih govornikov.

Kar se tiče bojazni glede kmetskega ljudstva, sem jaz drugega mnenja in mislim, da se bo ljudstvo z veseljem poprijelo komasacije, kadar se bodo pričele. V tem oziru se sklicujem le na sosedne države in sicer na Prusko, v kateri se take zadeve rešujejo že od l. 1817. in kjer se od nobene strani še niso pritoževali čez zakon, ki je pa glede izpeljave strožji, kakor pa deželni zakoni, ki so v naši državi v veljavi. V tem oziru hočem samo opomniti, da se je v Prusiji l. 1894. vršilo 49 regulacij, 2691 odkupov ali razbremenjav, 2402 razdelitev skupnih zemljišč in 394 obravnav za vpeljanje rentnih posestev. V teh številkah je zapopadenih mnogo komasacij, ker se v pruski državi izvršujejo delitve navadno skupaj z zlaganji in tudi pri nas mislim bodo v posameznih občinah delitve mnogo lažje izpeljive, kakor so iz-

peljive sedaj, ko še nimamo zakona za zlaganje zemljišč. Jaz sem popolnoma prepričan, da bo to eden tistih zakonov, ki bodo najpopularnejši v naši deželi.

Deželni glavar:

Preidimo na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Lenarčič:

O ostalih točkah tega oddelka letnega poročila nimam ničesar omeniti in torej samo predlagam, da se marg. št. 102. do vštete 106. vzamejo na znanje.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede k eni teh marginalnih števil? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo predlogu gospoda poročevalca, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji podpornega društva slušateljev na visoki šoli za zemljedelstvo na Dunaji za podporo.

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Unterstützungsver-eines für Hörer an der k. k. Hochschule für Bodencultur in Wien um Subvention.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Podporno društvo na c. kr. visoki šoli za zemljedelstvo na Dunaji obrnilo se je kakor vsako leto tudi letos do visokega deželnega zbora s prošnjo, v kateri navaja, da obstoji že 27 let in da posebno od l. 1895. naprej, ko je tedanji poljedelski minister prevzel protektorat, jako dobro napreduje, da je l. l. dalo podpore 124 dijakom, torej $\frac{2}{5}$ vseh na tej šoli inškribiranih, vsega skupaj 3061 gld. Društvo deli podpore brez ozira na narodnost in na versko izpovedanje. Ker so dijaki večinoma malo premožni, je društvo večkrat v veliki zadregi, ker jim ne more pomagati in če jim ne pomaga, morajo pa dotični opustiti svoje študije. Lanskega leta je dalo društvo revnim dijakom nekaj čez 520 gld. brezobrestnih posojil.

Finančni odsek je pripoznal, da je to društvo podpore vredno, in ker je še vedno malo v tej stroki izobraženih, je želeli, da bi se jih več posvetilo tem študijam. Z ozirom na to nasvetuje finančni odsek to, kar lansko leto:

„Visoki deželni zbor skleni:

Podpornemu društvu na c. kr. visoki šoli za zemljedelstvo na Dunaji se dovoli iz deželno-kulturnega zaklada 30 gld. podpore“.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine Slavina za posojilo za šolske namene.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Slavina um Bewilligung eines Darlehens für Schulzwecke.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Gospod c. kr. okrajni glavar Po-stojnski poslal je gospodu deželnemu glavarju prošnjo županstva v Slavini in krajnega šolskega sveta v Orehku.

V tej prošnji navajajo prosilci, da je tamošnje šolsko poslopje premajhno za vse za šolo godne oziroma šolo obiskujoče otroke, dalje da je poslopje vlažno in škodljivo ne le zdravju učencev, ampak tudi učitelju, ki v tisti hiši stanuje. Vsled tega so tudi že večkrat od pristojnega oblastva dobili naročilo, da se morajo ti nedostatki odpraviti. Prosilci imajo sedaj priliko kupiti lepo posestvo, namreč hišo številka 66. v Orehku, ki je jednonadstropna in ki se je od strokovnjakov oziroma od tamošnje okrajne šolske oblasti kot popolnoma za šolsko poslopje sposobna pripoznala.

Pravijo, da se bo ta hiša s 7—800 gld. dala spraviti v tak stan, da bo popolnoma ustrezala svojemu namenu. Posestvo je na prodaj za 3900 gld. in sicer bi imeli 1200 gld. plačati takoj, drugo pa v 3 letih. Ker je pri hiši lep vrt, 2 orala velik, in nekaj njiv in travnikov, mislijo, da se bodo njive in travniki, sploh vsa zemljišča, izvzemši vrt, lahko odprodala, da se bo tudi stara šola prodala in tako se nadjajo, da si bodo na ta način priskrbeli jako lepo in tamošnjim razmeram primerno šolsko poslopje. Ker morajo omenjenih 1200 gld. precej plačati, dalje ker morajo tudi še popraviti poslopje, da jim bo c. kr. okrajni šolski svet dovolil, da se pričetkom prihodnjega leta šola tjekaj preseli, in ker nimajo denarja, zato prosijo, da bi jim visoki deželni zbor blagovolil podeliti brezobrestno posojilo v znesku 2000 gld.

Iz tega, gospoda moja, je razvideti, da ta prošnja ni taka, da bi se mogla tukaj končno rešiti.

Administrative stvar bo, da se najprej natančno določijo pogoji, pod katerimi se dovoli posojilo. Finančni odsek je mnenja, da bo deželni odbor prošnji lahko ustregel, ker ima v deželnem proračunu itak v take namene nekoliko denarja na razpolago. Stvar je seveda nujna in zato se bodo morali od deželnega odbora priprave oziroma poizvedbe precej izvršiti, da se bo mogla stvar v pravem času za občino Slavino oziroma za krajni šolski svet v Orehku primerno rešiti. Treba pa je na vsak način, da občinski odbor poprej stori svoj sklep o tem, kedaj in kako se bo to posojilo poplačalo in ker dotičnega sklepa danes še nimamo tukaj, se tudi prošnja ne more meritorno rešiti in zaradi tega predlagam v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja županstva v Slavini in krajnega šolskega sveta v Orehku se izroča deželnemu odboru v rešitev“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Zelen ima besedo.

Poslanec Zelen:

Visoki deželni zbor! Kakor smo čuli iz poročila slavnega finančnega odseka, se ponuja podobčini Orehek jako ugodna prilika, da kupi hišo z zemljišči vred, ki bi bila jako pristojna za šolo, ker je na lepem kraju in ima tudi zdrav lep vrt z 2 orali, ki bi bil jako ugoden za napravo drevesnice. Ta prilika je jako ugodna in tudi nujna, kajti ako se je podobčina hitro ne posluži, zna posestvo kdo drug kupiti in podobčina pride na kratko pot. Da je ta hiša na pravem prostoru in ugodna za šolsko poslopje, to je že tudi izreklo okrajno glavarstvo oziroma okrajni šolski svet. Ker je stvar jako nujna, kakor sem že prej rekel, z ozirom na to, da zna hišo kdo drug kupiti in ker prosijo prebivalci za posojilo, ki se bo svoječasnno iz dotičnega zemljišča refundiralo, prosim veleslavni deželni odbor, da bi blagovolil to stvar kot nujno smatrati in kakor hitro mogoče v smislu prošnje rešiti.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Murnik:

Ker častiti gospod predgovornik proti predlogu ni ničesar navajal in tudi nič novega povedal, se odpovem vsaki daljni besedi in le še enkrat priporočam nasvet finančnega odseka.

Deželni glavar:

Prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

11. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah, in sicer:

a) Kovačiča Emanuela za podaljšanje umirovljenja;

11. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen, und zwar:

a) des Kovačič Emanuel um Verlängerung der Quieszierung;

odpade, ker se bo o tej stvari poročalo pri penzijskem statutu.

Na vrsto pride torej:

b) Adamiča Janeza v Ponikvah za podporo za čiščenje požiralnikov v Rašici;

b) des Adamič Johann in Ponikwa um Subvention für die Reinigung der Sauglöcher in der Rašica.

Poročevalec dr. Papež:

Visoki zbor! Adamič Janez, posestnik v Ponikvah, okraja Velikolaškega, prosi podpore za njegovo delovanje pri čiščenju požiralnikov, ki peljejo v podzemeljske izvire vode Rašica. To je prošnja, katero ponavlja vsako leto in iz tega je dosledno sklepati, da se njegovo delo tudi ponavlja in nikdar ne izvršuje. Treba bo vendar enkrat na lici mesta pregledati, ali ne bi se dalo morda enkrat za vselej s primernimi troški odpomoči, da ne bi morda potreba nastala, da se bodo požiralniki, ki so že enkrat iztrebljeni, zopet popravljali.

V tem oziru stavim jaz v imenu finančnega odseka predlog:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se odstopi prošnja Janeza Adamiča v Ponikvah, okraj Velike Lašče, v rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

c) občine Črnomelj za deželni prispevek;

c) der Gemeinde Tschernembl um Bewilligung eines Landesbeitrages für die Wasserleitung.

Poročevalec dr. Papež:

Občina Črnomelj je vložila prošnjo, da bi se ji dovolil deželni prispevek k troškom, katere je imelo to mesto v ta namen, da je nadaljevalo novi Črnomaljski vodovod tako rekoč v predmestje Črnomaljsko. Dotični troški so znašali, kakor je tukaj v prošnji navedeno, 4465 gld. 33 kr. Ker pa ni drugih podatkov pri tej prošnji, da bi se deželni zbor že sedaj prepričal, ali v lastnem delokrogu, ali s pomočjo stavbnega urada, kako je to delo izpeljano in ali bi morebiti ne kazalo še več storiti, kakor meščani sami pričakujejo, in še večjo podporo pridodati, zato je treba, da bo deželni odbor to stvar vzel v lastno rešitev.

Zato stavim v imenu finančnega odseka predlog:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja mestne občine Črnomelj za deželni prispevek k stroškom razširjenja novega vodovoda v Črnomaljskem mestu se odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

d) posestnikov vasi Pšenična Polica, občina Cerklje, za podporo za vodovod;

d) der Ansassen von Niedersfeld, Gemeinde Zirklach, um Subvention für die Wasserleitung.

Poročevalec dr. Papež:

Posestniki vasi Pšenična Polica, občina Cerklje, so vložili prošnjo za deželni prispevek v trojnem smislu:

Prvič, da bi deželni odbor odposlal izvedenca na lice mesta, ki bo določil, kje bi bilo najbolj ugodno napraviti vodovod ali položiti železne vodovodne cevi; potem, da bi deželni odbor napravil načrt in proračun na podlagi podatkov, katere je nabral na lici mesta in tretjič, da bi se jim dovolila denarna podpora.

Iz tega je razvidno, da je treba izdatnih preiskav v svrhu meritorične rešitve te prošnje in zato imam čast v imenu finančnega odseka predlagati:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se odstopi predležeča prošnja posestnikov v Pšenični Polici, občine Cerklje, okraj Kranj, zaradi naprave vodovoda, z ozirom na načelni sklep deželnega zbora z dne 21. februarija t. l. v primerno rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali in prosim gospode poslance, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

e) vaščanov iz Kala, Štrekljevca in Omote za napravo vodovoda;

e) der Ansassen von Kal, Štrekljevec und Omota um Errichtung einer Wasserleitung.

Poročevalec dr. Papež:

Vaščani iz Kala, Štrekljevca in Omote prosijo, da bi se naj Črnomaljski vodovod podaljšal tudi do njih. Utemeljujejo prošnjo s tem, da navajajo, koliko goveje živine imajo, kar je posebno za visoko poljedelsko ministerstvo merodajno glede odmerjenja državnega prispevka namreč, da imajo 150 glav goveje živine in 70 prašičev. Sklicujejo se na to, da so vsled slabe vode tam pogosto infekcijsne bolezni, posebno legar in tudi na to se ozirajo, da je tam kraška pokrajina in da nimajo nič zdrave pitne vode. Dne 21. febr. letos se je pa, kakor je znano gospodom poslancem, sklenil v tej zbornici načelni sklep, ki obsega bistveno to, da se ima pri vseh prošnjah za pitno vodo, pri vodovodih in vodnjakih ozirati najprej na to, ali je v dotičnem kraju kraški svet in če je to dokazano, da se ozira na nujnost dotične prošnje in v enaki nujnosti tudi na prednost vložitve pri deželnem uradu.

Konstatujem, da so dotične prošnje že več let v evidenci pri deželnem odboru. Z ozirom na to predlagam v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja vaščanov v Kalu, Štrekljevcu in Omoti, okr. Črnomaljski, se odstopi deželnemu odboru z ozirom na načelni sklep deželnega zbora z dne 21. februarija 1898 v primerno rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

f) vaščanov iz Gorenje Oskoršnice za napravo vodovoda;

f) der Zufassen von Ober-Oskoršnica um
Errichtung einer Wasserleitung.

Poročevalec dr. Papež:

Vaščani iz Gorenje Oskoršnice prosijo, da se podaljša novi vodovod Črnomaljski in sicer iz Dolenje Oskoršnice, kjer se namreč vodovod izteka, na Gorenjo Oskoršnico in naglašajo, da je daljava med obema krajema prevelika in da nikakor ne more služiti reservoir v Dolenji Oskoršnici prebivalcem v Gorenji Oskoršnici v slučaju požara. Naglašajo seveda tudi, da imajo izdatno število goveje živine in posebno na eno okoliščino se tudi opozarja, namreč da je pot čez njive iz vasi Gorenja Oskoršnica do Dolenje Oskoršnice ozka in da po tisti poti ni lahko živine goniti na napajališče v Dolenjo Oskoršnico.

Mogoče je, da bi se prosilcem opomoglo, ako bi občina razširila to pot, potem ni treba, da bi se vsaka goveja živina posebej peljala na vrvice.

Deželni odbor bo vse te okoliščine uvaževal in v to svrhu predlagam v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja vaščanov v Gorenji Oskoršnici radi podaljšanja novega Črnomaljskega vodovoda se odstopi deželnemu odboru z ozirom na načelni sklep deželnega zbora z dne 21. februarija 1898 v primerno rešitev“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali in prosim gospode poslance, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

g) županstva Št. Jurij pri Šmariji za uravnavo potokov Sevnik, Krokovec in Dobravca;

g) des Gemeindeamtes St. Georgen bei St. Marein um Regulierung der Bäche Sevnik, Krokovec und Dobravca.

Poročevalec dr. Papež:

Županstvo Št. Jurij pri Šmariji, okraj ljubljanska okolica, je vložilo prošnjo, katera ne gre za dovolitev prispevka v namen dobave vode, marveč za zgradbo treh potokov Sevnik, Krokovec in Dobravca.

V tej prošnji je obrazloženo, kolikokrat na leto se skoraj redoma primeri, da pride dotični travnik, ki leži na navedenih potokih, pod vodo, in da dotične povodnji trajajo dolgo časa, da tudi voda toliko časa zastaja, da prične gnjiti in da nastanejo vsled tega epidemične bolezni, zlasti legar in druge bolezni. Zato si žele, da bi z deželnim in državnim

prispevkom bili v stanu pričeti zgradbo teh potokov, ki so skoraj spojeni z onim potokom, ki je v Račenski dolini že sedaj toliko reguliran, da so napravljene prerovi, mislim v trojnem številu. Ta voda torej, ako bi se regulirala, bi nazadnje tudi prišla v navedene prerove v Račenski dolini.

To je torej le praktična misel in treba le pomisliti, da se z malimi troški izvrši.

In v tem smislu priporočam:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se predležeča prošnja županstva pri Sv. Juriju pri Grosupljem priporočilno odstopi, da se po možnosti ozira na to prošnjo glede vravnavanja potokov Sevnik, Krokovec in Dobravca“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Košak ima besedo.

Poslanec Košak:

Visoki zbor! Glede na strašne škode, katere ti potoki vsako leto provzročujejo na poljih in travnikih, prosim, da naj bi deželni odbor kakor hitro mogoče odposlal inženirja na lice mesta, kakor se je županstvu v Št. Juriju že dne 6. januarija l. 1892. obljubilo, da pride inženir v tamošnje kraje o priliki, ko bo imel opravila v Račenski dolini pri potoku Veliki Breg.

Ker voda napravlja vedno hujše škode, prosim, da naj bi deželni odbor vsaj letos gotovo odposlal svojega inženirja.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, da izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

h) županstva v Slavini za podporo za napravo vodovoda v Slavini, Rakitni, Kočah, Grobiščah in Žejah;

h) des Gemeindeamtes Slavina um Subvention zur Errichtung einer Wasserleitung in Slavina, Rakitna, Koče, Grobišče und Zeje.

Poročevalec dr. Papež:

Županstvo občine Slavina prosi podpore za napravo vodovoda v Slavini, Rakitni, Kočah, Grobiščah in Žejah in sicer prosijo, da bi se prva stopinja imela ukreniti, da bi namreč inženir prišel na lice mesta ogledat, kje bi se naredil vodnjak za dotične vasi. Finančni odsek predlaga:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se odstopi predležeča prošnja občine Slavine priporočilno v rešitev“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Zelen ima besedo.

Poslanec Zelen:

Visoki deželni zbor! Županstvo občine Slavina, namreč občinski župan Slavinski je v mučnem položaju zaradi tega, ker prebivalci podobčin Slavina, Rakitna, Koče, Grobišče in Žeje ne verjamejo, da on kaj stori, da bi se ti vodnjaki napravili.

Prepričan sem tudi, da je bil veleslavni deželni odbor tudi v mučnem položaju, ker ni imel hidrotehnika, ali sedaj pa mislim, da se bo prošnji lahko ugodilo, ker je nov hidrotehnik nastavljen pri deželnem odboru.

Tiste vasi so jako ubožne. Nekaj let sem jim voda Pivka krmo pokvari, kar je tem občutljivejše, ker je ravno živinoreja njih edina nada. Stvar je potrebna. Kakor je na enih krajih preveč vode, tako je pa drugi nič nimajo, če je vreme suho.

Jaz torej opozarjam deželni odbor, kateremu bo ta prošnja odstopljena, na resnično potrebo in ga prosim, da stvari ne odlašaj, ampak jo kakor hitro mogoče ugodno za prošnjike reši.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

i) županstva v Vrabčah pri Vipavi za napravo vodnjaka v vasi Sela;

i) des Gemeindeamtes in Vrabče bei Wippach um Subvention zur Errichtung eines Brunnens in der Ortschaft Sela.

Poročevalec dr. Papež:

Županstvo v Vrabčah pri Vipavi prosi primerne podpore iz deželnih in državnih sredstev v svrhu zidanja vodnjaka v vasi Sela vsled v prošnji navedenih vzrokov.

V prošnji navajajo, da imajo 100 glav goveje živine in da je ta živina „trikrat na dan žejna“. V vasi sta sicer dva posestnika, ki imata vsak svoj vodnjak, pa ob suši se posušita, potem pa morajo ljudje po dve uri daleč goniti živino in hoditi po vodo.

Nedvomno je, da je ta kraj na kraških tleh in tej prošnji je priložen tudi načrt za vodnjak s pumpo-

sesalko, situacijski načrt in tudi troškovnik, po katerem so proračunjeni troški na 1579 gld. 76 kr.

Ti trije operati so izdelani od nekega gospoda, ki se je podpisal „Moser, k. k. Strassenmeister“.

Meni ali finančnemu odseku ni bila znana oseba tega gospoda, operati so pa čedni in kolikor je moč razložiti, tudi strokovni. Vrh tega pa omenjam, da prosilec ni bilo treba predložiti deželnemu odboru načrtov za vodnjake izvzemši, kedar bi bili to izjemni vodnjaki. Sicer pa bi bil deželni odbor dal svoje tipe, katere ima v zalogi in jih poslal prošnjikom s pozivom, naj store najprej potrebni sklep o tej zadevi v občinskem odboru.

Prošnja je torej dokaj dobro instruirana, vendar je pa treba, ker nam ni došel proračun, da se stvar da deželnemu stavbnemu uradu, da bo ta urad zadevo presodil.

Torej v imenu finančnega odseka predlagam:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja občine Vrabče pri Vipavi za podporo v svrhu naprave vodnjaka po predležečem načrtu in proračunu se z ozirom na načelni sklep deželnega zbora odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

k) županstva na Raki za podporo za napravo vodovoda;

k) des Gemeindeamtes in Rax um Subvention für die Errichtung einer Wasserleitung.

Poročevalec dr. Papež:

Županstvo na Raki prosi deželne podpore za vodovod iz studenca „Dula“ na Rako. Tej prošnji ni pridan načrt, pač pa nek proračun in ta proračun se nikakor ne vjema z onim, ki je bil predložen visokemu deželnemu zboru dne 18. januarija 1896.

Na podlagi tedajnega proračuna in načrta sklenilo se je že v visokem deželnem zboru, da se občini Raki dovoli deželni prispevek 30% od takrat proračunjenih troškov. Takrat proračunjeni troški so pa veliko manj znašali, mislim okoli 5000 gld., in sedaj predloženi proračun pa kaže potrebsčino 14.600 gld. Izdelan je proračun od deželnega stavbnega uradnika Vika, pa kakor rečeno, pomanjkje nam načrta.

Potreba vodovoda se je že leta 1896. popolnoma dokazala. Ne vem, ali bi smel reči v imenu

finančnega odseka, da so to kraška tla, mislim pa, da ne. Tudi to bo treba deželnemu odboru uvaževati z ozirom na načelni sklep visokega deželnega zbora z dne 21. februarija t. l.

Z ozirom na to imam čast predlagati:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se odstopi predležeča prošnja občine Raka radi naprave vodovoda z ozirom na sklep deželnega zbora z dne 18. januarija 1896 in na načelni sklep z dne 21. februarija 1898 v primerno rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Pfeifer ima besedo.

Poslanec Pfeifer:

Visoki zbor! Že lansko leto je visoki deželni zbor spoznal kot potrebno, da se preskrbi vas Raka s pitno vodo, ter je privolil za napravo vodovoda 30% dotičnih na 4586 gld. proračunjenih troškov, torej 1375 gld. 80 kr. iz deželnih sredstev pod tem pogojem, da bo deželni odbor dotični projekt spoznal smotru primernim.

Ta načrt pa deželnemu odboru ni ugajal in zato je deželni odbor zahteval, da se napravi nov načrt, ki pa še ni dodelan. Pač pa je inženir že izdelal troškovnik, po katerem bodo troški znašali 14.600 gld. ter ga deželnemu odboru predložil s pristavkom, da bo načrt v kratkem dodelan.

Ker je za leto 1898. za vodovode prelimitirana svota žalibog že za druge vodovode porabljena oziroma določena ter se je nadejati, da bo nov načrt lahko še v teku tega leta izdelan, izrekam nado in prošnjo, da se v prihodnjem letu na podlagi novega načrta tem gotoveje vstavi dotična svota v proračun.

Zato si dovoljujem staviti k predlogu finančnega odseka sledeči dodatek:

„Deželni odbor naj naroča svojemu inženirju, da v tekočem letu izdelava nov načrt za napravo vodovoda na Raki; v ta namen naj stavi deželni odbor na podlagi novega načrta primerni deželni prispevek v proračun prihodnjega leta.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Pfeiferja, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Der Herr Abgeordnete v. Lenkh hat das Wort.

Abgeordneter v. Lenkh:

Hoher Landtag! Nachdem die Errichtung einer Wasserleitung in Arch im Princip beschlossen ist, ich also nicht im Verdachte stehen kann, in diesem Falle pro domo zu sprechen oder ein persönliches Interesse im Auge zu haben, so erlaube ich mir zu bemerken,

daß ich erwartet habe, es werde schon im Laufe des Herbstes ein Plan vorgelegt werden, nachdem diesbezügliche Zusagen seitens des Bauamtes gemacht werden. Ich wurde jedoch in meiner Erwartung getäuscht.

Dies zwingt mich bei dem Umstande, als wir so viele hydrotechnische Arbeiten vor uns haben, den Wunsch auszusprechen, daß für dieses Gebiet baldigst eine technische Kraft acquirirt und bezüglich der Gehaltsfrage nicht kleinlich vorgegangen werde. Denn ein mißlungenes Projekt fällt schwerer in die Waagschale, als ein etwas höherer Gehalt des Fachmannes, von dessen Befähigung einzig und allein eine derartige Unternehmung abhängt. Technische Kräfte, wenn man sie entsprechend zahlt, wenn man ihnen einen entsprechenden Wirkungskreis einräumt und sie dauernd nach einer Richtung ausschließlich beschäftigt, werden immer zu finden sein, daran zweifle ich nicht.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoki zbor! Bivši deželni hidrotehnik je imel nalog izdelati dotični načrt. Prvotno od privatnega inženirja Smrekarja izdelani načrt je bil namreč od deželnega inženirja kot nezadosten spoznan zaradi dobave vode zaradi zajetja vrelca. Med tem časom je pa že inženir Vik na lici mesta proučil vodne razmere in izdelal ne samo proračun, katerega ima gospod poročevalec v rokah, ampak tudi že načrt, pri katerem je treba le še nekatere detaile izrisati, da bo stvar popolna. Zatorej mislim, da pač ni bilo treba te zadeve urgirati. Gospod predgovornik sme zagotovljen biti, da se bo v prihodnji proračun postavila dotična svota, ako pa bo občina Raka prej hotela pričeti delo izvrševati, se bo pa to tudi lahko zgodilo, ako bode visoko ministerstvo enkrat zagotovilo svoj prispevek, ker bo deželni odbor tudi od svoje strani potem lahko občini zagotovil malo svoto iz kredita za leto 1899., čemur bo visoki deželni zbor gotovo pritrnil.

Deželni glavar:

Vprašam gospoda poslanca Pfeiferja, ali vstraja pri svojem predlogu?

Poslanec Pfeifer:

Z ozirom na to pojasnilo umaknem svoj predlog.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec dr. Papež:

Jaz popolnoma pritrjujem gospodu poslancu Povsetu, ki pravi, da ni bilo potrebno stvar urgi-

rati, pa ne samo iz njegovih razlogov to ni bilo treba, ampak tudi zato ne, ker imamo načelni sklep, katerega smo storili v predzadnji seji in jaz mislim, da tako kratkega spomina vendar nimamo, da bi se ne spominjali na tisti sklep. Viseče vprašanje je, ali so tu kraška tla ali ne, in ali bo sploh treba na novo preskrbeti pitne vode z ozirom na to, ker pravijo prosilci, da imajo že izdaten studenec, samo da za živino ni pristopen. Zato bo treba pomisliti, ali je treba izjemo napraviti nasproti dotičnemu načelnemu sklepu z dné 21. februarija t. l.

Zato mislim, da ni bilo treba stvari urgirati, pač pa moramo od slučaja do slučaja zvesti biti tistemu načelnemu sklepu, in zato je mogoče, da se bodo svote v proračun postavile prej za druge bolj potrebne vodnjake, kakor pa za ta vodnjak, če ni toliko potreben, da bi mu po prej omenjenem načelu šla prednost.

Deželni glavar :

Prosim glasovati, Gospodje, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

- l) županstva v Idriji za podporo za napravo vodovoda;
- l) des Gemeindeamtes in Idria um Subvention für die Errichtung einer Wasserleitung.

Poročevalec dr. Papež :

Županstvo v Idriji prosi podpore za napeljavo novega vodovoda. V tej prošnji je konstatirano, da imajo v Idriji že vodovod, ki je stal 16.000 gld., da pa polovica mesta še nima zdrave pitne vode in da je zato sklenil mestni zastop, da naj se napelje še nek drug studenec v to mesto, da imajo drugi vodovod iz studenca, ki se imenuje „lačna voda“. Pri dotični razpravi v finančnem odseku je, ako se ne motim, gospod deželni predsednik navedel, da imajo v Idriji več kakor jeden vodovod. (Poslanec dr. Majaron: — Abgeordneter Dr. Majaron: „Pa ta je tudi potreben!“)

Z ozirom na to, da po novem načrtu, ki je v nekem krokiju priložen prošnji, bi stal novi vodovod okoli 16.—20.000 gld., je ta stvar posebnega uvaževanja potrebna.

Zato predlagam v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja mesta Idrije za deželni prispevek k stroškom drugega mestnega vodovoda se odstopi deželnemu odboru z ozirom na načelni sklep deželnega zbora z dné 21. februarija 1898 v primerno rešitev.“

Deželni glavar :

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

- m) vasi Veliki Osilnik, občina Turjak, za podporo za napravo vodnjaka in napajališča;
- m) der Ortschaft Groß-Osilnik, Gemeinde Auersperg, um Subvention behufs Errichtung eines Brunnens und einer Viehränke.

Poročevalec dr. Papež :

Vas Veliki Osilnik, občine Turjak, prosi podpore za napravo vaškega vodnjaka.

Prosilci so predložili prošnji tudi že načrt in proračun, akoravno tega, kakor sem že prej omenil, ni bilo treba. V prošnji pravijo, da šteje vas okoli 200 prebivalcev in 80 glav živine in potem, kar je treba uvaževati, da imajo že nek star vodnjak, da pa tisti popolnoma ne zadostuje, ker nima dovolj vode in se včasih posuši. In kadar se posuši, pravijo, da morajo pol ure daleč po vodo hoditi k nekemu drugemu studencu. Navedeno je v tej prošnji tudi, da so zadovoljni, če se jim stari vodnjak popravi. Iz vsega tega je videti, da je prošnja inštruirana s praktičnimi sredstvi in zato v imenu finančnega odseka predlagam:

„Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se odstopi predležeča prošnja vasi Veliki Osilnik, občina Turjak, glede poprave sedanjega oziroma naprave novega vodnjaka v primerno rešitev z ozirom na načelni sklep deželnega zbora z dné 21. februarija t. l.“

Deželni glavar :

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Višnikar ima besedo.

Poslanec Višnikar :

Visoki zbor! Ker se je častiti finančni odsek po mojih mislih na to skromno prošnjo vendar le premalo ozirati blagovolil, bodi mi dovoljenih par besed v tej zadevi. Prošnja je priložen primitiven načrt, katerega je napravil praktičen domačin.

Vas Veliki Osilnik zahteva samo primerno podporo za mal vodnjak, ki še ne bo stal popolnoma 600 gld. Gotovo je hvalevredno, ako si posamezne male občine tako cenene načrte preskrbijo in skromnost gotovo ne sme biti vzrok, da ne bi

se na prošnjo oziralo, in da bi mi, ki smo tako radodarni pri velikih vodovodih, pa prezirali take na videz malenkostne zadeve.

Prej je bil govor o vodovodu na Raki, ki bo stal 14.000 gld. in za katerega se bo dovolila izdatna podpora in toraj vendar mislim, da ne gre, da bi se ta skromna prošnja, ki jo imamo sedaj pred seboj, kar tako pure et simple odstopila deželnemu odboru. Sklicujem se na sklep z dne 21. februarija t. l., da se ima ozirati na prošnjo gledé vrste, kedaj so bile vložene, potem pa gledé nujnosti in zlasti na kraška tla.

Jaz mislim, da se tej prošnji lahko ustreže iz kredita, dovoljenega deželnemu odboru za male vodnjake in vodovode, ter dovoli majhna podpora. Mislim, da je za deželo in za občine le koristno, ako se ne zahteva vselej strokovnjaškega načrta.

Dalje bi še omenil, da imajo prosilci pač majhen vodnjak, da pa ta ne zadostuje in da ne zahtevajo bogve kakega monumentalnega vodnjaka, ampak le toliko, kar jim je v resnici potrebno.

Usojal bi si torej staviti neko resolucijo, katera ničesar ne prejudicira in se opira tudi na prej imenovani sklep visokega deželnega zbora.

Resolucija se glasi:

„Visoki deželni zbor naj sklene:

Prošnja vasi Veliki Osilnik za podporo za napravo vodnjaka in napajališča se odstopa deželnemu odboru z naročilom, da z ozirom na deželnozbornski sklep z dne 21. februarija 1898 po mogočnosti vstreže prosilcem in jim tudi od c. kr. poljedelskega ministerstva izposluje primerno podporo“.

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Višnikarja, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Iz občine Turjak došla je že predlanskim prošnja za podporo za napravo nekega vodnjaka. Priznavati moram, da bi bila podpora, ki se je želela, skromna, in deželni odbor je tudi takoj prošnji pritrldil in ukazal deželnemu hidrotehniku, naj presodi načrt in naj potem da svoje poročilo. Na to je deželni hidrotehnik poročal, da ne gre take empirične načrte upoštevati in da bo on napravil načrt.

To se ni zgodilo, rečem pa, da bom skušal od novega inženirja dobiti načrt in ker bo podpora itak majhna, dal jo bo deželni odbor lahko iz kredita, katerega ima na razpolago za male vodnjake.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Pakiž ima besedo.

Poslanec Pakiž:

Visoki zbor! Usojam si toplo priporočati predlog gospoda poslanca Višnikarja, toliko bolj, ker gre tukaj za čisto malenkostno svoto in je potreba zares velika in nujna.

Vas Osilnik, ki se vidi od Ljubljane, leži na višini in na daleč okolu ni nobene vode. To pa veste, gospoda, da za življenje ni zadosti samo kruh, ampak zraven kruha sedi smrt, če vode ni. (Veselost. — Geiterfett.)

Torej še enkrat toplo priporočam predlog gospoda poslanca Višnikarja.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec dr. Papež:

Glede predloga gospoda poslanca Višnikarja konstatujem, da ni v nikakem načelnem protislovju nasproti predlogu finančnega odseka in da bi za svojo osebo rad zanj glasoval, v imenu finančnega odseka pa nimam pooblastila, izreči se o tem predlogu.

Kar se tiče opazke gospoda poslanca Povšeta, da je deželni inženir rekel, da je načrt, ki je priložen prošnji, preprimitiven in pomanjkljiv in da je obljubil, da bo on izdelal nov načrt, omenjam, da pač za vodnjak tega ni bilo treba.

Tako naj stavbeni urad ne poroča. Inženirju ni treba družega, kakor da gre na lice mesta ter določi, kje je mogoče in priporočilno, da se napravi vodnjak z ozirom na nabiranje meteorološke vode. Načrti so že v zalogi deželnega odbora, to so oni tipi navadnih vodnjakov, ki so se tudi kmetijski družbi kranjski poslali, in se dobijo torej tudi tam. Sploh pa tukaj še tega ni bilo treba, ker je vodnjak že izkopan in pravijo prosilci, da je voda izvrstna. Treba bi bilo torej samo vodnjak popraviti in razširiti ali poglobiti, potem je stvar narejena.

Kar se tiče tipov, ki so pri deželnemu odboru, so pa ti taki, da vodnjak ne pride pod 1000 gld. stroškov, posebno, ker se puma računi na 400 gld., pa te je treba uporabljati le, če gre za to, da se od ministerstva izposluje prispevek iz posebnega zaklada, ki je omenjen v § 12. državnega amelioracijskega zakona.

Jaz torej mislim, da bi se tej prošnji lahko ustreglo tudi v smislu predloga gospoda poslanca Višnikarja, ako bi deželni odbor imel pred očmi, da pošlje inženirja in da dá občini priložnost sklepati o navedenih načrtih vodnjakov in seveda tudi o troških.

Deželni glavar:

Prosim glasovati in sicer najprej o predlogu gospoda poslanca Višnikarja.

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem odpade glasovanje o nasvetu finančnega odseka.

Točka :

12. Ustno poročilo finančnega odseka v zadevi nameravanega vodovoda za Ambrus in okolico (k prilogi 28.).

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die beabsichtigte Errichtung der Wasserleitung für Ambrus und Umgebung (zur Beilage 28).

Poročevalec dr. Papež :

V VI. seji letošnjega zasedanja visokega deželnega zbora je bil stavljen predlog: „Visoki deželni zbor naj sklene: 1.) Za napravo vodnjakov v Suhi Krajini in v prvi vrsti v občini Ambrus dovolji se 10.000 gld. in deželnemu odboru se naroča, da izposluje pri poljedelskem ministerstvu za te naprave podporo, najmanje v istem razmerji, kakor velja za enake podpore na Krasu na Notranjskem.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da potrebno ukrene, da se že v letošnjem letu izvrši zgradba vsaj enega vodnjaka.“

Ta predlog se je vsled sklepa visoke zbornice izročil finančnemu odseku v pretres in presojanje in finančni odsek je z ozirom na to, da so vse razmere, ki govore za nujnost preskrbovanja s pitno vodo za pokrajino Ambruško, že znane, samo bil tega mnenja, da je vendar že treba pričeti s prvim vodnjakom in da bo dotični prispevek iz deželnih in državnih sredstev mogoč že letos. V resnici se mora le to pomisliti, da ne bo treba iz takozvanega amelioracijskega zaklada prispevati v Ambrusu, marveč iz posebnega zaklada, katerega ima visoko poljedelsko ministerstvo na razpolago. Pričakovati je, da bo visoko ministerstvo tako velikodušno prispevalo za Ambrus, kakor se je že obljubilo bilo v predlanski seji, ko se je bil dotični zakon za vodovod Ambruški sklenil, kakor še nikdar prej za kak vodovod.

Ravno zato pa, ker je še tako izdaten prispevek iz državnih sredstev pričakovati, se ne more deželni zbor odtegniti, da ne bi nekoliko izdal od splošnega kredita, ki je za take namene v proračun postavljen in zato predlagam v imenu finančnega odseka :

„Visoki deželni zbor skleni :

Deželnemu odboru se naroča, da prične letos zgradbo vodnjakov v Ambruški pokrajini in da za to iz v proračunu dovoljenega splošnega kredita za l. 1898. prispeva s primernim zneskom; od vis. vlade pa izposluje primerni državni prispevek“.

Deželni glavar :

Otvarjam razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je :

13. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu za preložitev in razširjavo deželne ceste Radna-Mokronog-Velika Loka v skladovnem okraju Mokronoškem med km 17.5 in Mokronogom, z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 63.).

13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Project für die Umlegung und Verbreitung der Radna-Massenfuß-Großlacker Landesstraße im Concurrrenzbezirke Massenfuß zwischen km 17.5 und Massenfuß sammt dem einschlägigen Gesetzentwurfe (zur Beilage 63).

Berichterstatter Graf Barbo :

Der Bericht des Landesauschusses betreffend die Umlegung und Verbreitung der Radna-Massenfuß-Großlacker Landesstraße im Concurrrenzbezirke Massenfuß liegt dem hohen Hause vor.

Ich habe im Namen des Verwaltungsausschusses diesem Berichte nichts hinzuzufügen und beantrage :

„Der hohe Landtag wolle beschließen :

1.) Dem Gesetzentwurfe in der Beilage 63 wird die Zustimmung ertheilt.

2.) Der Landesauschuss wird beauftragt, diesem Gesetze die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

Visoki deželni zbor skleni :

1.) Načrtanemu zakonu v prilogi 63 se pritrjuje.

2.) Deželnemu odboru se naroča, temu zakonu izposlovati Najvišje potrjenje.“

Deželni glavar :

Otvarjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, preidemo v nadrobno razpravo in prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Berichterstatter Graf Barbo :

(bere : — liest :)

„§ 1.

Die im Straßenkategorisirungs = Gesetze vom 28. Juli 1889, L. G. B. Nr. 18, unter Post 11 vorkommende Radna-Massenfuß-Großlacker Landesstraße ist vom km 17.500 angefangen bis zu den Barcellen Nr. 144 und Nr. 692 der Catastralgemeinde Massenfuß

nach Maßgabe des über Veranlassung des Bezirksstraßenausschusses für den Straßen-Concurrenz-Bezirk Rassenfuß verfaßten Projectes umzulegen und zu verbreitern.

§ 1.

V zakonu o uvrstitvi cest z dne 28. julija 1889. l., dež. zak. št. 18, pod točko 11. navedena deželna cesta Radna-Mokronog-Velika Loka je od km 17.500 do parcel št. 144 in št. 692 katasterske občine Mokronog preložiti in razširiti po načrtu, katerega je dal napraviti okrajni cestni odbor za cestni skladovni okraj Mokronog.“

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 2.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes wird Mein Minister des Innern beauftragt.

§ 2.

Mojemu ministru za notranje reči je naročeno, da izvrši ta zakon.“

(Obvelja. — Angenommen.)

„Über Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich auf Grund des § 22 des Landesgesetzes vom 28. Juli 1889, L. G. B. Nr. 17, anzuordnen, wie folgt:

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem na podstavi § 22. deželnega zakona z dne 28. julija 1889. l., dež. zak. št. 17, tako:“

(Obvelja. — Angenommen.)

„Gesetz

vom ,

wirksam für das Herzogthum Krain,

betreffend die Umlegung und Verbreiterung der Radna-Rassenfuß-Großlacker Landesstraße im Concurrenzbezirk Rassenfuß zwischen km 17.500 und Rassenfuß.

Z a k o n

z dne ,

veljaven za vojvodino Kranjsko,

o preložitvi in razširjavi deželne ceste Radna-Mokronog-Velika Loka v skladovnem okraju Mokronog med km 17.500 in Mokronogom.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Berichterstatter Graf Barbo:

Ich beantrage die dritte Lesung.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo načrtu zakona v celoti, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je v celoti potrjen in s tem je sprejet 1. predlog upravnega odseka.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo 2. predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

14. Ustno poročilo upravnega odseka glede uvrstitve občinske ceste, ki se v Stari Loki odcepi od deželne ceste Loka-Železniki in drži do okrajne ceste Kranj-Loka v vasi sv. Duh, med okrajne ceste (k prilogi 65.).

14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirk Bischoflack vorkommenden, in Atlack von der Lack-Gisuern Landesstraße abzweigenden und bis zur Krainburg-Lacker Bezirksstraße in der Ortschaft Heiligengeist führenden Gemeindefstraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 65.)

in točka:

15. Ustna poročila upravnega odseka o prošnjah, in sicer:

a) županstva na Breznici za odobritev neke prepisne izjave;

15. Mündliche Berichte des Verwaltungsausschusses über Petitionen, und zwar:

a) des Gemeindeamtes in Brestniz um Genehmigung einer Umschreibungs-Erklärung;

odpadeta, ker je gospod poročevalec Globočnik obolel.

Na vrsto torej pride:

b) davčne občine Hrenovice-Goriče za izločitev iz davčnega in sodnega okraja Senožškega ter združitve s Postojnskimi;

b) der Steuergemeinde Hrenowitz-Goriče um Ausscheidung aus dem Steuer- und Gerichtsbezirk Senosetsch und Zuweisung zu jenem von Adelsberg.

Poročevalec Modic:

Visoka zbornica! Davčne občine Hrenovice in Goriče prosijo za ločitev iz Senožeškega sodnega in davčnega okraja in za priklopitev k sodnemu in davčnemu okraju Postojinskemu.

Ti dve davčni občini ležita deloma ob državni cesti, katera drži čez Postojino in Senožeče v Trst, deloma nekoliko proč. Po uradni meri oziroma kamnih, kateri so ob državni cesti in kažejo daljavo v kilometrih, je razvidno, da je daljave do Senožeč 12 do 13 km in v Postojino le 6 do 7 km.

Tudi plačujejo od svojih gozdov davek le v Postojino, ker ležijo v davčni občini Postojinski, ali pa v davčni občini Bukovje, katera spada tudi v sodni in davčni okraj Postojinski.

Še celo druge davčne občine, katere so dalje od Postojne kakor Hrenovice in Goriče, spadajo v ta okraj, tako n. pr. Bukovje, Predjama, Gorenje. Orehek. V Postojni imajo dan za dnevom opraviti; torej bi s priklopljenjem v Postojino, poleg potov do sodnije in davkarije, tudi druge privatne zadeve lažje opravljali in s tem prihranili mnogo potov in stroškov.

V prošnji tudi navajajo, da v Senožeče sploh drugače ne gredo, kakor le, če v Trst kaj peljejo, in tistikrat morajo čez Senožeče, in da pota, katera tje store, so le edino do sodnije in davkarije, in da v nobeni drugi zadevi nimajo tam opravila. Pravijo tudi, da še celo učitelji in farni urad dobivajo svojo plačo v Postojini. Ta prošnja je identična z ono, katero je vložila vas Landol, in o kateri se je že visoki zbornici poročalo. Razložek je le ta, da so bili prosilci iz Landola priložili svoji prošnji tudi naris tistega kraja, med tem ko se tak pri tej prošnji pograša. Sploh pa menda zadostuje že naris prvih prosilcev, ker v istem je razviden ves kraj Hrenoviške županije, in tudi daljava do Postojine in Senožeč. Že v času tega zasedanja je bilo iz Hrenoviške županije vloženih 7 prošenj odnosno pritožb. Od teh so 4 prošnje za ustanovitev samostojnih občin, s pričujočo so dve za odcepljenje od sodnega in davčnega okraja iz Senožeč v Postojino, in jedna pritožba je bila proti Senožeškem cestnem odboru.

Iz vseh teh prošenj in pritožb je razvidno, da je razdelitev, tičoča se županstva in sodnih in davčnih okrajev, zelo zmedena, da je treba vse vnovič uravnati, okoliščine poprej dobro preiskovati in, ako mogoče, tudi tako regulirati, da, ako se bodo iz sedanje Hrenoviške županije napravile manjše, da bodo iste potem pripadale vsaka v svojo faro in svoj davčni okraj po vsej celoti, da se bode s tem odpravil neprijeten sedanjí položaj, po katerem spadajo davčne občine deloma pod davčni okraj Senožeški, deloma pa v Postojinski, in da se odpravi tudi neprijeten sedanjí položaj glede sodnih okrajev.

Upravni odsek je na podlagi poprejšnjih prošenj in po temeljitem pretresovanju pričujoče prošnje sklenil staviti sledeči predlog do visoke zbornice:

„Visoka zbornica skleni:

Prošnja davčnih občin Hrenovice in Goriče v občini Hrenovice z dné 13. februarija 1898 se odstopi deželnemu odboru z naročilom, da vso zadevo

natančno preišče in ako treba, da v to svrho odpošlje člana deželnega odbora odnosno deželnega uradnika na lice mesta, da se o vsem osebno natančno prepriča in da potem deželni odbor v prihodnjem zasedanju o tem poroča in stavi svoje predloge.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

c) županstva na Studencu za uvrstitev okrajne ceste Studenec-Ljubljana med deželne ceste;

c) des Gemeindeamtes in Brunnndorf um Einreihung der Bezirksstraße Brunnndorf-Raitbach unter die Landesstraßen.

Poročevalec Jelovšek:

Visoka zbornica! Županstvo na Studencu in 17 posestnikov iz te vasi je vložilo na visoki deželni zbor prošnjo, ki se deli v dva dela. Prvi del prošnje meri na to, da bi se okrajna cesta iz Studenca v Ljubljano do Kožuha uvrstila med deželne ceste, kajti od Kožuha naprej spada ta cesta pod oskrbo mestnega magistrata Ljubljanskega. Drugi del prošnje pa gre na to, da bi se deželna cesta čez Pijavogorico na Turjak uvrstila med okrajne ceste, da bi torej prej deželna cesta postala zdaj okrajna cesta, okrajna cesta iz Studenca do Kožuha pa deželna cesta. Gledé prvega dela prošnje omenjajo, da cesto Studenec-Ljubljana rabijo občine Studenec, Iška vas, večina občine Želimlje, dalje vasi: Vrbljene, Strahomer in Iškalo, da se torej ta cesta jako veliko rabi in vsled tega tudi jako veliko trpi. Ker ima cestni odbor Ljubljanske okolice že izredno veliko okrajnih cest, namreč nad 183 km oskrbovati, mislijo prosilci, da je ta del njihove prošnje utemeljen.

Kar se tiče drugega dela prošnje, da bi se namreč dosedanja deželna cesta čez Pijavogorico na Turjak uvrstila med okrajne ceste, pa pravijo prosilci, da se ta cesta le malo rabi, in da bi bilo torej boljše, ako postane okrajna cesta.

Povodom razprave o tej prošnji se je v upravnem odseku omenjalo, da pogosto prihajajo na visoki deželni zbor v cestnih zadevah prošnje, ki so zelo pomanjkljive, manjka pogosto vsega, kar je potrebno za konkretne predloge: mnenja okrajnocestnega odbora, deželnega stavbinskega urada, skic itd., tako da je upravnemu odseku nemogoče o takih prošnjah končno sklepati. Jaz pri tem ne mislim posebej ravno na to prošnjo, ki je zdaj v obravnavi,

ampak sploh na vse prošnje, ki so tako površne, kakor je ravno ta.

Upravni odsek iz teh razlogov o prošnji županstva Studenec ni mogel nič končnega skleniti in predlaga torej:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja županstva na Studencu izroča se deželnemu odboru, da po deželnemu stavbenemu uradu poižveduje, v koliko bi v prošnji nasvetovana cesta mogla biti uvaževana kot deželna prometna proga in da o tem poroča.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

d) županstev v Dolenjem Logatcu in v Rovtah, da se ne zgradi cesta iz Rakeka v Dolenji Logatec;

d) der Gemeindeämter in Unterloitsch und Geräuth um Nichtausführung der Straße von Rakek nach Unterloitsch.

Poročevalec Modic:

Županstva Gorenji Logatec, Rovte in Hotedršica se pritožujejo zoper sklep oziroma proračun cestnega odbora logaškega z dne 2. decembra 1897. l., odnosno zoper 18% naklado na direktne davke za vzdrževanje deželnih in okrajnih cest.

Navajajo, da so prejeli razglas o tem sklepu v objavljenje, in da so še-le o priliki, ko se je razpravljalo o okrajni blagajnici, prišli na to, da je v tej 18% nakladi vračunana tudi svota v znesku 650 gld. za popravo ceste iz Rakeka čez Laze v Dolenji Logatec.

Po njih mnenju ni bil dotični razglas dovolj jasen, in da ni stalo razloženo, za katere nadrobne potrebščine se bode 18% naklada na direktne davke pobirala v tekočem letu ter da se torej zaradi tega nejasnega razglasa proti proračunu nihče ni pritožil.

Meni pa kot poročevalcu o tej zadevi bila je dolžnost, prepričati se o tem iz aktov logaškega cestnega odbora, kateri so na razpolago pri deželnem odboru.

Prepričal sem se iz njih, da je logaški cestni odbor poslal razglas vsem županstvom tistega okraja, v katerem so bile glavne točke sklepa z dne 2. dec. 1897. l. omenjene, in da je v istem stal tudi dostavek, da je zapisnik seje in proračun razpoložen

v pogled pri načelniku cestnega odbora. S tem so imela dotična županstva priliko, razglas čitati, natančno preštudirati in bi se bili torej lahko prepričali iz sejnega zapisnika o navedenih potrebščinah in tudi lahko pritožili v postavnem obroku v 14 dneh. Tega pa niso storili, in sklep je postal pravomočen.

V omenjenem sejnem zapisniku je tudi razvidno, da imata dve pritožujoči se občini, Hotedršica in Rovte, svoje zastopnike v cestnem odboru, in da je bila 18% naklada na direktne davke enoglasno sklenjena, ravno tako tudi znesek 650 gld. za projektirano zgradbo že tracirane okrajne ceste Dol. Logatec - Laze - Rakek. Bili bi torej omenjeni pritožujoči se občini podrobnosti sejnega zapisnika in proračuna osebno od svojih cestnih odbornikov lahko poižvedeli.

Kar nadalje v svoji pritožbi povedo, da se prebitek l. 1897. cestnega računa v znesku 800 gld. misli porabiti za popravo ceste Rakek - Dolenji Logatec, in da se je proračun sestavljal dne 29. januarja 1898. l., da je bil pa že 2. dec. 1897. l. občinam poslan v razglas, moram to trditev zavrniti in sicer iz vzrokov, ker cestni odbor ni imel l. 1897. nikakoršnega prebitka, temveč primanjkljaj za 152 gld. 63 kr., in da je bil dne 29. jan. tekočega leta sestavljen račun za leto 1897., ne pa proračun za leto 1898., ker proračun je bil sestavljen, kakor je bilo prej omenjeno, 2. decembra preteklega leta.

Pritožujoči se občini tudi navajata, da so se že lani pritožile občine Gor. Logatec, Rovte, Hotedršica in Planina visokemu deželnemu zboru, da je cesta nepotrebna.

K tem omenim le toliko, da je bila pritožba teh občin vložena meseca januarja leta 1896. in da je bila ravno tako prepozno došla, kakor tudi pričujoča, in tudi po nezakonitem potu — naravnost na deželni zbor.

V pritožbi tudi prosijo, da bi se sklep logaškega cestnega odbora z dne 2. decembra 1897. l. razveljavil.

Ker pa pritožba ni vložena po istem potu, kakor velevajo cestne postave, nasvetuje upravni odsek, da naj se ista odstopi v smislu cestnega zakona z dne 28. julija leta 1889. deželnemu odboru.

V imenu upravnega odseka predlagam:

„Visoka zbornica naj sklene:

Pritožba županstev Gor. Logatec, Rovte in Hotedršica z dne 11. svečana 1898 se odstopi deželnemu odboru v daljno rešitev“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Zadnja točka:

16. Volitev štirih udov in štirih namestnikov v pridobninsko deželno komisijo za Kranjsko, potem osem udov in osem namestnikov v prizivno komisijo, ki jo je postaviti za Kranjsko zastran osebne dohodnine (k prilogi 48.)

16. Wahl von vier Mitgliedern und vier Stellvertretern in die Erwerbsteuer-Landescommission für Krain, dann von acht Mitgliedern und acht Stellvertretern in die für Krain einzusetzende Berufungs-Commission für die Personaleinkommensteuer (zur Beilage 48)

odpade, ker se gospodje poslanci še niso dogovorili glede volitev in torej se bo ta točka postavila na dnevni red jutrišnje druge seje. S tem je rešen dnevni red današnje seje.

Jutri ob 9. uri dopoldne je izvanredna in slavnostna seja deželnega zbora, v kateri se bo stavil predlog o deputaciji, ki bi se podala povodom petdesetletnice vladanja Njegovega Veličanstva našega presvetlega cesarja o priličnem času na Najvišji dvor.

Druga seja bo tudi jutri. Čas, kedaj se prične, naznanil bom pri prvi seji.

Dnevni red za drugo sejo, ker se pri prvi seji ne bo obravnaval noben drug predmet, kakor predlog o deputaciji, je sledeč:

(Glej dnevni red druge prihodnje seje. — Stehe Tagesordnung der zweitnächsten Sitzung.)

Naznaniti mi je še, da ima finančni odsek danes popoldne ob 5. uri sejo.

Ravnotako bo seja upravnega odseka danes popoldne ob 5. uri.

Konec seje ob 3. uri 10 minut popoldne. — *Schluss der Sitzung um 3 Uhr 10 Minuten nachmittags.*

